

Biblicum

- tidskrift för biblisk tro och forskning

Nr 3 2003 Årg. 67

INNEHÅLL

Redaktionellt. Alvar Svenson	93
Inledning till Bibeln – del 7. Profetböckerna. Stefan Hedkvist.....	98
Bibeln, bibelsynen och bibelforskningsläget. Seth Erlandsson.....	112
Jesus som jordens nye härskare – en kommentar till Jehovas vittnens vittnesbörd. Seth Erlandsson.....	124
<i>Litteratur:</i>	
Bibelsyn och bibeltolkning hos Martin Luther. AS.....	132
<i>Utblick över samtiden:</i>	
<i>Nya Väktaren</i> . AS	140
“Missionsprovinsen bildas den 6 september”. AS	142
“Hammar bjuder in med armbågen”. AS	143

BIBLICUM – tidskrift för biblisk tro och forskning

Ansvarig utgivare: Alvar Svenson.

Redaktionskommitté: Alvar Svenson, Stefan Hedkvist och Egil Edvardsen.

Tidskriften utkommer under 2003 med 4 nummer.

Prenumerationspriset för 2003 är 150 svenska kronor (stud 90 kr).

Norska prenumeranter betalar norska kr 135 (stud 85 n kr).

Finska prenumeranter betalar 17 Euro (stud 12 Euro).

Postgiro Sverige 152335-6

Bankgiro Norge 7877.08.15400

Sampa Bank Finland 800017-70843747

Tidskriftens expedition:

Ingvar Adriansson, Släntvägen 10, S-331 35 Värnamo

E-mail: in.adriansson@telia.com

Redaktionens adress:

Alvar Svenson, Klasgatan 10, S-340 14 Lagan.

E-mail: alvar.svenson@swipnet.se

Glöm inte anmäla adressändring.

BIBLICUM

tidskrift för biblisk tro och forskning

3/2003

Redaktionellt

Vari består felet då det kristna budskapet uppfattas som omedgörligt och till och med kärlekslöst? Jesus Kristus, som är centrum och hela Bibelns kärna och stjärna, kom för att dö i vårt ställe. Han kom för att förvärva syndernas förlåtelse åt hela världen och genom hans död och segerrika uppståndelse är hela världen förklarad rättfärdig. Nu är det emellertid inte ovanligt att detta budskap uppfattas som otidsenligt och förlegat. Sådan kritik har gjort att de som borde stå upp till den bibliska uppenbarelsens försvar ofta har anpassat sig till en mera världstillvärd förkunnelse. Den blir ett "evangelium" som är främmande för Bibelns evangelium. Den blir ett "naturligt evangelium" som egentligen inte säger mer till den moderna människan än att hon duger och är värdefull. Och Gud blir en produkt av vad människan på sin höjd kan acceptera. Då blir ord som bibelsyn, gudsbild och människosyn det viktiga, alltsammans naturligtvis anpassat till den moderna människans sätt att tänka.

När Bibelns budskap uppfattas som kärlekslöst, då måste felet vara antingen hos den som framför det eller den som tar emot det. Vi måste erkänna att vi många gånger inte varit tillräckligt observanta på vårt eget sätt att framföra budskapet. Vi har säkert många gånger varit ovarsamma och hårda. Det har inte varit vår mening att såra eller kränka någon enda människa. Vi har fått uppdraget att försvara den bibliska uppenbarelsen. Vi ska bekänna den bibliska läran och vår Herres evangelium för hela världen. Och vår högsta önskan är att människor ska ta till sig den bibliska undervisningen, som i högsta grad angår oss alla.

Frågan kvarstår. Varför betraktas Bibelns budskap som kärlekslöst? Varför är Bibeln så motsagd? Bibeln har ju ett budskap till varenda män-

niska på jorden, i alla tider och i varje livssituation. Hur kan det komma sig att så stor kraft läggs ner på att göra Bibeln till något den inte är - ett ofullkomligt mänskligt verk, behäftad med fel och brister? Tänk om hälften av all den mödan lades ner på ett verkligt forskande i vad Bibeln säger och vad den är!

Istället diskuteras bibelsyner och uppfattningar om Bibeln i det oändliga, sådant som egentligen är ointressant för den som tror på Bibeln. Bibelsyn och uppfattningar om Bibeln skiftar från tid till tid och är helt eller till stora delar beroende av den historiska situationen och sammanhanget. Den som tror på vad Bibeln säger om sig själv vet att den är Guds eget ofelbara ord, inspirerat av den helige Ande, nedtecknat av profeter och apostlar. Igenom årtusenden har Gud med stort tålamod låtit människor ta del av sin vilja och ibland i förväg kungjort vad han har tänkt att göra i kommande tider. Ibland har han talat om varför han har gjort saker och ting på ett visst sätt. Över allt detta står det frälsande budskapet om hur han, när tiden var inne, sände sin egen Son till världens frälsning. Han har kungjort sådant som ingen människa kunnat tänka ut, vad han själv har tänkt, om rådslut och beslut ifrån evighet. Det har han talat om och ingivit profeter och sändebud som förkunnat det för oss för att vi ska tro det och få hjälp.

Nu är ju ingalunda tvivel och misstro mot vad Gud har sagt något nytt för vår tid. Bibelkritiken har följt människan sedan syndafallets dag. I själva frestelseögonblicket i Edens trädgård ställdes frågan: "Skulle Gud ha sagt?" I själva taktiken från frestarens sida låg tanken att skapa tvivel på vad Gud sagt. I denna taktik var han mycket framgångsrik och det har han fortsatt med tiderna igenom. I vår tid frågas: Vilken bibelsyn har du? Fundamentalist, bokstavsträl och konservativ är epitet som en, som tar Bibelns ord på allvar, får räkna med.

Vi hävdar att bland det farligaste är tron att man genom att göra om budskapet ska göra det mera tilltalande och anpassat till människor. "Vi lever ju på tvåtusentalet", säger man ibland, precis som om det skulle ändra vårt förhållande till Gud och hans tidlösa budskap. Nej, det bibliska budskapet behöver inte hjälp av oss för att "passa" vår tid. Tvärtom, i det sammanhanget kan man tala om att Bibeln verkligen är "tidsenlig" med sitt evangelium. Det är inte budskapet som ska anpassas till oss, det är vi som ska ta det till oss precis så som det är framställt för

oss i Skriften. ”Omvänd er och tro evangelium” (Mark 1:15). Det är vi som ska rätta oss efter Guds vilja, det är vi som ska anpassa oss. Vi ska födas på nytt, omskapas och bli ”nya människor”, som tror och tillber inför den evige Guden, som talar till oss i sin stora kärlek. När människor uppfattar det som kärlekslöshet och omodernt, vilket man alltid har gjort, är det endast ett bevis på människans egen onda och fallna natur.

Också på Martin Luthers tid diskuterades frågan om Bibelns auktoritet, även om ordet ”bibelsyn” väl knappast fanns i hans vokabulär. Han fick kämpa hela sitt liv för sin ”massiva” bibelsyn, emot auktoriteter som krävde samma utrymme och inflytande som själva bibelordet. Då var det främst påvar, koncilier och vad kyrkofäder hade sagt, som med närmast gudomlig auktoritet skulle få diktera kyrkoläran. I vår tid är det den sk historisk-kritiska metoden, som med sin uppfattning om historien, texternas tillkomst och begränsning kräver sin plats i teologin, kyrkan och förkunnelsen. Luthers djärva kamp för Bibeln och vägran att ta tillbaka den undervisning som han ansåg vara i enlighet med Bibelns budskap ”räddade” han kyrkan från total kollaps. Tyvärr har den kyrka som bär reformatorns namn inte levt upp till det höga föredöme reformatorn utgjorde. När andra auktoriteter trätt i bibelordets ställe har man lagt sig platt och man har ofta gjort det i kärlekens namn. Det finns säkert också andra orsaker, men klarsyn och insikt över faran har saknats, det är lätt att konstatera i efterhand.

För den kristna kyrkan gäller frågan: hur ser Bibeln på oss? Vad säger Bibeln om oss människor, vad vill den säga oss? Men när man kommer till bibelsynen frågar kyrkan istället vad säger Bibeln om sig själv? Dessa två frågor ska vara vår huvudsakliga uppgift att diskutera; den debatten är betydligt intressantare än vad olika mer eller mindre förvirrade människor säger om sin egen och andras bibelsyn. Dessa två frågor med sina svar har också gett kyrkan ansvaret att kungöra sitt budskap för sin samtid. Det har varit drivkraften och motivationen att gå ut med budskapet om synd och nåd. I takt med att dessa två frågor fördunklats eller helt och hållet försvunnit och ersatts med en bibelsynsdebatt har också motivationen för evangelisation avtagit. Det kristna budskapet har ersatts med ett inomvärldsligt budskap om välgörenhet och socialt engagemang. Istället för iver att sprida evangeliet anordnas synkretistiska

samförståndssamtal mellan de olika religionerna, med motiveringen ”vi har ju samme Gud!”.

Allt detta har naturligtvis satt djupa spår inom kristenheten. Ett bevis på det i vårt land är mottagandet av Bibel 2000, som egentligen inte mött någon rejäl motsägelse annat än från ett fåtal som insett värdet av en alternativ översättning, t ex Svenska Folkbibeln. Bibel 2000 som med sin notapparat och fotnoter har bibelkritiken inom sina pärmar, används också i många sammanhang inom kyrkor och samfund där man kunde förvänta sig en klarare syn på översättningsalternativen. Ifrån Biblicums sida har man alltsedan starten om och om igen betonat vikten av en bibeltrogen översättning. Därför engagerade sig Biblicum i översättningen av NT i Svenska Folkbibeln. Vi tror också att det är viktigt att det redan nu planeras för en revision av den översättningen, som faktiskt stod klar redan 1996.

Det kan inte finnas en viktigare uppgift för den kristna kyrkan än att förkunna den Kristus som är Guds evige Son och jungfru Marias Son för samtiden. Den kyrka som inte gör det sviker sin uppgift och har blivit en förrädare. Hon får kalla sig vad hon vill men hon är inte kristen; hon kan inte leda människor till tro på Kristus, världens Frälsare. Enskilda människor blir bedragna av en sådan gemenskap och måste ta sig till vara för att lyssna till hennes budskap. Jesus säger: ”Ta er tillvara för de falska profeterna”. Det vilar ett mycket tungt ansvar på de personer som framträder som lärare och auktoriteter inom samfundet och prästutbildningen. Kyrkans uppgift är att vara en kungens härold, d v s bära fram kungens budskap till hans folk, inte göra om det till oigenkännlighet alltefter som det passar åhöraren. Det är teologens och pastorns uppgift att först ta reda på vad det är kungen vill säga, d v s för egen del skaffa sig kunskap och insikt i Guds eget Ord, och sedan att förkunna det för folket.

Först när det sker kan man räkna med välsignelse och kraft från Gud. Då kan man räkna med att kyrkan växer inifrån och får kraft till mission. Då blir varje individ en missionär som med sitt liv, ord och gärningar sprider sin Herres budskap. Det budskapet avviker radikalt från vad människor i allmänhet förväntar sig. Men budskapet omskapar och föder på nytt, ger nytt liv, hopp och salighet. Då förstår vi varför det är så viktigt att inte budskapet förvanskas och görs om till ett förfalskat evangelium

som är kraftlöst och utan liv, som istället orsakar att människor somnar in i andlig likgiltighet och död. Låt oss därför be Gud om kraft att förbli trogna mot det ord han har gett oss. Får vi vara med i den kampen för Guds rike är vi tacksamma. Vi vill lägga ner kraft och tid för att vår samtid ska få lära känna detta evangelium, som är vår enda frälsning undan dom och död. Om detta evangelium uppfattas som kärlekslöst kan vi inte hjälpa det. Vi har fått uppdraget att förkunna lag och evangelium. Det vill vi göra och överlämna åt Gud att skapa tro i människors hjärtan. ”Och hur skulle de kunna tro på den som de inte har hört? Och hur skulle de kunna höra, om ingen predikar. ... Alltså kommer tron av predikan och predikan i kraft av Kristi ord” (Rom 10:14,17).

AS

**VAR MED I ARBETET
FÖR BIBELTROGEN UNDERVISNING!**

Välkommen med din gåva till Stiftelsen Biblicum
på postgiro 15 23 35-6 eller bankgiro 251-4701.

Profetböckerna

av Stefan Hedkvist

Profeternas uppgift

Prästerna och leviterna hade till uppgift att undervisa Guds folk i Lagen (Moseböckerna) (3 Mos 10:11; 5 Mos 17:9-12; 33:8-10; Malaki 2:7). Vid sidan av dessa sände Gud dessutom ett stort antal profeter till sitt folk. De var speciella lärare som fått Andens gåva och som Gud talade till i drömmar och syner (4 Mos 12:6). Skillnaden mellan leviterna och profeterna i Gamla testamentet var i stort sett densamma som skillnaden mellan apostlarna och innehavarna av det offentliga ämbetet i Nya testamentet. Liksom våra pastorer utförde leviterna sitt uppdrag utan den speciella andliga gåva som profeterna hade och de var bundna att i sin undervisning strikt hålla sig till det skrivna ordet. Likt apostlarna så var profeterna inte bara lärare som föreläste och undervisade i de kanoniska skrifterna utan de hade Andens speciella gåva att förkunna nya uppenbarelser från Gud som de fått genom gudomlig inspiration.

I undantagsfall blev också ogudaktiga människor vid något tillfälle gripna av profetians Ande så att de då talade Guds ord. Den hedniske spåmannen Bileam (4 Mos 22-24) och översteprästen Kaifas (Joh 11:49-52) blev på detta sätt tvingade att vittna om frälsningen i Kristus utan att det var deras avsikt.

Ibland blev gudfruktiga kvinnor inspirerade att frambära profetior. Bibeln kallar dessa kvinnor profetissor. Bland dessa nämns Mirjam (2 Mos 15:20), Debora (Dom 4:4), Hulda (2 Krön 34:22) och Hanna (Luk 2:36).

Profetians historia

Profetior, eller uppenbarelser från Gud givna åt människor, förekom tidigt bland Guds folk. Hanok, den sjunde från Adam, profeterade om Herrens ankomst tillsammans med sina mångtusen heliga för att hålla

dom (Judas 14). Mose är dock den förste i bibeln som benämns profet. Som profet var han också en förebild till Kristus (5 Mos 18:15-18).

I vilken omfattning det förekom profeter och profetia under domartiden vet vi inte. Den bibliska historien bara antyder att det fanns profeter bland Guds folk eller, som man då kallade dem, siare (Dom 6:8; 1 Sam 9:9). Profetians tidsperiod i egentlig mening verkar ha börjat med Samuel som också kallas profet (1 Sam 9:9, 11, 19). Samuel var antagligen den som grundade profetskolorna där unga män fick en teologisk utbildning. Profetskolorna motsvarade våra prästutbildningar. De första antydningarna till existensen av profetskolor finns i 1 Sam 10:5,10,11. Av berättelsen om Saul bland profeterna verkar det som om Guds Ande ofta föll över profetlärjungarna (skaran av profeter) så att de profeterade Guds ord. Samma sak framgår av de ord profetlärjungarna i Betel och Jeriko sade till Elisa (2 Kung 2:3,5). Under vissa tider måste det ha funnits åtskilliga studenter i dessa profetskolor eftersom seminariet i Jeriko kunde sända ut femtio lärjungar att söka efter Elia (2 Kung 2:16-17) och Elisa undervisade etthundra profetlärjungar vid seminariet i Gilgal (2 Kung 4:38-44). Det verkar som om profetskolan i Rama, Samuels hemstad, tidigt samlade många profetlärjungar eftersom man där hade ett internat eller elevbostäder (Najot betyder bostäder, 1 Sam 19:18). Vi har inga möjligheter att ta reda på hur många av dessa profetlärjungar som sedan kallades till profeter genom en direkt kallelse från Gud. Alla profeter vi känner till var dock inte utbildade vid profetskolorna.

Av de profeter som levde och verkade under Davids och Salomos tid känner vi till Natan, Gad, Ahia och Jedaj (2 Sam 12; 24:11-19; 2 Krön 9:29). Efter rikets delning blev de kraftfulla profeterna Elia och Elisa kallade till den tunga och livsfarliga uppgiften att förkunna Guds ord i det avfälliga Nordriket. Just under den tid då Israel var som mest avfallet verkar det som om Gud sände flest profeter. Till exempel berättas det i 1 Kung 18:4 att Obadja, Ahabs tjänare, gömde etthundra profeter från att utrotas av Isebel. Det är troligt att många fler profeter dödades vid denna förföljelse. Profeterna som Gud sände Israel under kung Ahabs tid kunde alltså räknas i hundratal.

Denna korta överblick över profeternas och profetians historia visar att de sexton profetböcker vi har i Gamla Testamentet bara innehåller en liten del av den totala undervisning Gud gav judarna genom sina inspi-

rerade profeter. Vi kan dock anta att de flesta profetior framburna av alla dessa profeter gällde specifika situationer som inte var av avgörande betydelse för Guds folk i stort att känna till. Endast de predikningar har blivit bevarade som i alla tider och på alla platser är nyttiga för kyrkans undervisning och uppbyggelse.

De sexton profeterna

De profeter vilkas skrifter har blivit bevarade i bibeln är Jesaja, Jeremia, Hesekiel, Daniel, Hosea, Joel, Amos, Obadja, Jona, Mika, Nahum, Habackuk, Sefanja, Haggai, Sakarja och Malaki. I den hebreiska bibeln liksom i vår svenska bibel kommer först tre omfångsrikare skrifter, Jesaja, Jeremia och Hesekiel. Därefter kommer i vår bibel Daniel som i den hebreiska bibeln har sin plats bland Skrifterna. Därefter kommer de tolv så kallade "mindre profeterna". Jeremias klagovisor som i vår bibel är placerad efter Jeremia har sin plats bland Skrifterna i den hebreiska bibeln.

Vi besitter inte information om tillkomsttiden för några av de mindre profeterna, så därför är det omöjligt att ordna dem i tidsordning. Det antas att Obadja är den äldsta av de sexton profetböckerna. Obadja predikade mellan 853-841 f. Kr, eller eventuellt tidigare. Eftersom Malaki, den siste av profeterna, framförde de tal som finns nedtecknade i Malaki bok mellan 460-430 f.Kr. så omfattar den tid dessa sexton profeter verkade över 400 år. Men detta innebär inte att de efterträdde varandra i ordningsföljd. Under vissa tider var två eller tre av dessa profeter verk samma samtidigt.

Endast två av de sexton skriftprofeterna, Hosea och Amos, predikade i Nordriket. Juda och Jerusalem hörde budskapet från Jesaja, Jeremia (som senare predikade i Egypten för judar i exil), Joel, Obadja, Mika, Nahum, Habackuk, Sefanja, Haggai, Sakarja och Malaki. Hesekiel och Daniel verkade bland judarna i den babyloniska fångenskapen. Jona blev sänd att predika för folket i den stora staden Nineve.

Kronologisk ordning

De tolv mindre profeterna är i våra biblar knappast ordnade i kronologisk ordning. Det verkar snarare som om böckernas innehåll eller tema avgjort deras inbördes placering. Vi vet inget alls om dateringen av

Joels bok; den troliga anledningen till att den placerats före Amos är att Amos (1:2) börjar sin profetia med utgångspunkt från den sanning som framställs i Joels avslutning (3:21). Vi vet inte säkert när Obadja, Jona, Nahum, Habackuk och Malaki förkunnade de profetior som är bevarade i deras skrifter men av innehållet i böckerna kan vi dra tämligen säkra slutsatser om tillkomsttiden. (När det gäller dateringen av Jona finns en värdefull uppgift i 2 Kung 14:25.)

I följande tabell återges profeternas troliga historiska ordningsföljd samt de kungar de verkade under. De profeter som står nämnda i samma block var verksamma samtidigt:

PROFET	REGENT	DATERING
Obadja	Josafat och Joram, Juda kungar	870-841 f Kr.
Joel	?	
Jona Amos	Jerobeam II, Israels kung	800-750 f Kr. 770-750 f Kr.
Hosea Jesaja Mika	Jerobeam II, Israels kung Ussia, Ahas, Hiskia, Juda kungar	750-725 f Kr. 740-686 f Kr. 740-686 f Kr.
Nahum	Manasse, Juda kung	667-654 f Kr.
Habackuk Sefanja	Josia, Juda kung	640-609 f Kr.
Jeremia Hesekiel	Josia, Jojakim, Sidkia, Juda kungar I babyloniska fångenskapen	627-586 f Kr. 593-571 f Kr.
Daniel	I babyloniska fångenskapen	605-536 f Kr.
Haggai Sakarja	Efter återkomsten under Serubbabel	520 f Kr.
Malaki	Efter återkomsten under Esra, Nehemja	460-430 f Kr.

Undervisningsmetoder

Titlarna ”profet” eller ”siare” som används i bibeln säger något om profeternas uppgift. En profet är en som talar Guds ord. Profeten kom med ett budskap han fått från Gud genom en gudomlig uppenbarelse och talade inspirerad av Gud. Profeterna forskade också i sina egna skrifter och föreläste över dem, speciellt profetiorna om den kommande Mes-

sias. De kallas också siare eftersom de fått gåvan att i syner se vad som skall hända i framtiden och förkunna de uppenbarelser de fått från Gud i form av förutsägande profetior, till tröst för Guds folk och till varning för de ogudaktiga.

Profeterna fick uppenbarelsen från Gud antingen genom direkt inspiration eller genom syner och drömmar. När de såg syner från Gud var de i profetisk hänryckning utan att för den skull tappa medvetandet. Jesaja blev kallad i en syn från Gud (kap 6); Hesekiel fick se syner av Guds härlighet (kap 1) och Guds rikets härlighet (kap 40-48 är den mest detaljerade synen som finns i Gamla Testamentet). I en nattlig syn, i en dröm, såg Daniel de fyra kommande världsriken som skulle föregå Kristi rike (kap 7,8,10,11).

Profeterna frambar det budskap de fått direkt från Gud. Det är endast de falska profeterna som talar sina egna hjärtans syner (Jer 23:16). Gud öppnade profeternas ögon så att de såg Guds tankar och planer (Jes 2:1; Amos 3:7). Detta var möjligt eftersom de var drivna eller inspirerade av Guds Ande, jfr Hes 11:5.

I regel frambar profeterna sitt budskap i offentliga predikningar. Ibland fick profeterna i uppgift att framställa sitt budskap genom symboliska handlingar, i vilka profeten själv och hans handlingar tjänade som illustration. Bland dessa symboliska handlingar är flera mycket anmärkningsvärda. Hosea fick befallning att gifta sig med en prostituerad kvinna och deras familjeliv skulle tjäna som en predikan för folket (kap 1). På liknande sätt skulle Jesajas son vara ett levande symbol för innehållet i en profetia (Jes 8:1-4). Många symboliska handlingar framställs av Jeremia: höftskynket (kap 13), den krossade lerkrukan (kap 19), oket (kap 27), köpet av åkern (kap 32).

Profeternas auktoritet

Profeterna gjorde anspråk inte bara på att tala med gudomlig auktoritet utan också på att själva orden de talade var Guds ord. Detta är den enda möjliga tolkningen av uttrycket ”så säger Herren”, med vilket profeterna i regel inledde sina tal. Genom detta anspråk på att ha fått budskapet av Guds Ande är profeternas uttryck, ”så säger Herren”, ett av de starkaste bevisen för Bibelns lära om verbalinspirationen.

I detta sammanhang är Bileams vittnesbörd värt att beakta. Han

skulle sannerligen ha haft stor jordisk vinning av att dölja vad Herren uppenbarat för honom men han sade: ”Vad HERREN säger *måste* jag tala” (4 Mos 24:11-13). På samma sätt visste profeterna att Guds Ande talade genom dem och även gav dem själva orden de skulle tala.

Detta är också den enda förklaringen till det oemotsägliga faktum att profeterna kunde förutsäga olika händelser i framtiden som låg helt bortom vad människor kan räkna ut eller gissa sig till. Profeterna förutsade att Herrens mor skulle vara en jungfru (Jes 7:14), platsen där han skulle födas (Mika 5:1), hans lidande och uppståndelse (Jes 53), de fyra världsriken som skulle föregå hans ankomst (Dan 7-11), de sjuttio årsveckorna fram till dess att hans återlösningsverk fullbordats (Dan 9), de sjuttio år den babyloniska fångenskapen skulle vara (Jer 25:11), ja, till och med namnet på den härskare som skulle tillåta judarna att återvända från fångenskapen (Jes 45:1).

Dessa överväldigande bevis på att Bibeln har gudomligt ursprung är så ytterst obehagliga för otroende kritiker att de helt fräckt påstår att sådana profetior är omöjliga. Denna förutfattade mening gör att de trots alla bevis antingen påstår att profeternas inte haft avsikt att förutsäga framtiden utan talat om någon samtida företeelse, eller att förutsägelserna bara är påstådda profetior som i verkligheten skrivits efter det att händelserna inträffat. Därmed utpekas författarna till bibelns böcker som medvetna bedragare. Genom att använda sig av sådana oresonliga och våldsamma metoder avslöjar bibelkritikerna bara sin ovetenskapliga och ogudaktiga natur.

Till sist skall sägas att profeterna inte visste mer om framtiden än det Gud uppenbarat för dem. Den slöja som döljer framtiden för våra ögon blev inte helt och hållet borttagen från profeternas ögon. Därför studerade de sina egna skrifter för att undersöka vem eller vilken tid Kristi Ande i dem visade på (1 Petr 1:10,11), och de ägnade sig åt att studera andra profeters skrifter (Dan 9:2).

JESAJA

Profeten

Vi vet inte mer om Jesajas familj än att hans far hette Amos (Jes 1:1). Jesajas far skall inte sammanblandas med profeten Amos som var verk-

sam i Nordriket under kung Jerobeam II:s tid. Enligt den judiska traditionen var Jesajas far bror till kung Amasja. Jesaja och kung Ussia skulle då ha varit kusiner. Detta kan förklara varför Jesaja hade tillträde till kung Ahas och kung Hiskia. Jesaja var också historieskrivare. Författaren av Krönikeböckerna hänvisar till hans skrifter för information om kung Ussia och kung Hiskia.

Jesaja var gift och hans hustru kallas "profetissan" (8:3). De hade åtminstone två söner, den äldre hette *Sear-Jasub* (7:3) som betyder "En kvarleva skall vända om", den yngre fick namnet *Maher-salal Has-bas* (8:3,4) som betyder "Plundra snabbt, bytet hastar". Båda sönerna tjänade som levande illustrationer till Jesajas profetior angående Israels kung Peka och Syriens kung Resin.

Jesaja blev i en syn kallad av Gud i kung Ussias sista regeringsår, 740 f. Kr (kap 6). Han var fortfarande verksam i Hiskias femtonde regeringsår, omkring 700 f. Kr. Vi har inga tillförlitliga uppgifter om Jesajas död. Enligt en rabbinisk legend blev Jesaja dödad under den förföljelse mot det troende som kung Hiskias efterträdare Manasse startade. Om denna legend stämmer innebär det att Jesaja var verksam upp emot 60 år.

Jesajas bok

Det är inte bara på grund av sitt omfång som Jesajas bok förtjänar att placeras först av profetböckerna. Liksom vi i Nya testamentet kan iakttä att apostlarna hade olika temperament, begåvning, sinne och intellekt så finns det också sådana naturliga skillnader mellan profeterna som den Heliga Ande tog i bruk för sina syften. Jesaja hade fått stora och rika gåvor. Hans mästerliga stil och hans användning av det mänskliga språkets hela potential tyder på att han måste ha varit en av de mest begåvade personerna i mänsklighetens historia. Detta erkänner även de som förkastar hans budskap.

Men det finns ytterligare en anledning att placera Jesaja främst bland profeterna. Kung David fick nåden att i sina sånger uppenbara en uppsjö detaljer om sin avkomling, Messias. Jesaja är den bok i Gamla testamentet som vi skall öppna om vi vill ha en ännu fullständigare bild av Guds löften om Kristus. Jesaja förtjänar verkligen att kallas "Gamla testamentets evangelist". Vi måste gå till Nya testamentets historiska böcker för

att få veta mer om Kristus och den nytestamentliga kyrkan än vad Jesaja förkunnar.

Profetens tid

Under tiden närmast före Jesajas kallelse hade kung Ussia i Juda och kung Jerobeam II i Israel utvidgat sina gränser. De militära framgångarna hade väckt optimism bland folket och förväntningar om ekonomisk tillväxt och trygghet. Men framgångarna hade också en avigsida. Det folk Gud utvalt var inte intresserat av andliga ting. Man förtröstade inte på Guds hjälp utan såg politiska allianser som en garanti för fortsatt välfärd. Orättvisor och förtryck fanns bland folket tillsammans med religiöst hyckleri och ytligt gudstjänstfirande. I Israel antog religiositeten mer karaktären av öppen avgudadyrkan medan Juda dolde sitt avfall under det yttre skenet av den levitiska gudstjänsten. De dyrkade Gud med sina offer men deras hjärtan var långt borta från honom. Den förbannelse som Gud hotat med, genom sin tjänare Mose, om folket avföll och började dyrka främmande gudar hastade närmare – speciellt för Nordriket.

När Jerobeam II dog utbröt politiskt kaos i Israel. Inom sju månader hade två efterträdare mördats. Menahem regerade därefter tio år men hans efterträdare Pekaja mördades efter två år på tronen av en inflytelserik officer, Peka. Peka hade redan under Menahems tid regerat över det område av Israel som låg öster om Jordan. Denne inflytelserike officer upprättade en militär allians med Syrien till försvar mot det nya hot som uppstått i nordost - den framgångsrike kung Tiglat-Pileser i Assyrien.

Vid denna tid hade Ahas blivit samregent med sin far Jotam i Juda. Ahas var en ogudaktig kung. Han gjorde gjutna avgudabilder åt baalerna och brände upp sina barn i eld efter den avskryvda seden hos de folk HERREN hade fördrivit för Israels barn. När Ahas vägrade delta i den syrisk-efraemitiska alliansen försökte Peka och Resin, Syriens kung, störa Ahas och insätta en samarbetsvilligare kung i Juda. Peka och Resin började ett krig mot Juda år 734 f. Kr. Den syriske kungen besegrade Ahas och tog många av hans folk till fånga och förde dem till Damaskus. Peka dödade 120 000 man av Juda på en dag och tog 200 000 fångar som senare blev frigivna till följd av profeten Odeds tillrättvisning. Jerusalem blev belägrat men kunde inte erövrats av fienderna. Det

var Gud som reste upp Peka och Resin mot Juda därför att de övergivit HERREN, sina faders Gud. Därtill hade edomiterna slagit Juda och tagit fångar längs den östra gränsen och filistéerna hade intagit städer i Juda lågland. Gud ville därigenom förödmjuka Juda för Ahas skull.

Vid denna tid hade Jesaja redan varit verksam i Juda under kungarna Ussia och Jotam. Han fick befallning att erbjuda den ogudaktiga Ahas Guds hjälp mot Peka och Resin (Jes 7). Ahas förkastade dock Guds löfte. Istället sände Ahas en stor mängd guld och silver till kungen i Assyrien för att få hans hjälp. Tiglat-Pilesers undsättning kom också men den var inte sådan som Ahas hoppats på. I en vid båge runt Damaskus anföll de assyriska styrkorna först filisteerslätten och lade Gaza i ruiner. De intog sedan stora delar av Israel, Galileen och Gilead, och förde bort folket i fångenskap. Därefter belägrade Tiglat-Pileser Damaskus som föll efter två år, 732 f. Kr., och Resin blev avrättad. Men under denna militära kampanj ansatte den assyriske kungen också Ahas. Trots att Ahas plundrade HERRENS hus, kungshuset och furstarna och gav det åt kungen i Assyrien hjälpte det honom inte. När kung Ahas efter Damaskus fall för dit för att möta Tiglat-Pileser syndade han ännu mer genom att offra åt avgudarna i Damaskus. Ahas såg också ett avgudaaltare i Damaskus och han gav prästen Uria befallning att bygga en kopia av det i templet i Jerusalem. Efter Ahas möte med Tiglat-Pileser var Juda inte längre en oberoende nation utan i fortsättningen skattepliktigt under Assyrien.

Israels kung Peka blev mördad av Hosea som sedan regerade i nio år över spillrorna av Nordriket. När han slutade betala skatt till Assyrien och sökte upprätta en allians med Egypten drog Assyriens kung Salmaneser V upp mot honom, intog Samaria år 722 f. Kr., och förde bort folket i fångenskap. Nordrikets historia slutade med detta. Guds förbannelse som han hotat med i 5 Mos 28 om folket avföll från honom hade nu träffat de tio stammarna med full kraft.

Vi finner Jesaja inför kung Ahas i samband med det syrisk-efraemitiska kriget år 734 f. Kr. Jesaja framförde sedan en profetia samma år som Ahas dog, år 715 f. Kr. (kap 14). Jesaja profeterade både i ord och med symbolhandlingar mot dem som satte sitt hopp till det då mäktiga Nubien i samband med en revolt mot Assyrien som hade sitt centrum i Asdod, år 713-711 f. Kr. (kap 20). Alla de händelserna som sedan följde på kung Hiskias inställda skattebetalningar till Assyrien efter Sargons

död intar en framskjuten plats i Jesajas bok. Jesaja ger oss de verkliga orsakerna till dessa händelser och visar var den sanna hjälpen finns.

Hiskia började samregera med Ahas redan från 729 f. Kr. Efter Ahas död vidtog Hiskia en omfattande reformation. Han renade och återinvigde templet. Han slog sönder stoderna och högg ned aserorna och bröt ner offerhöjderna och altarna runt om i Juda städer. Också delar av de tio stammarnas forna område innefattades i hans reformation. När den assyriske kungen Sargon mördades år 705 f. Kr. utbröt det revolter på olika håll inom det assyriska imperiet. Merodak-Baladan, Babyloniens kung, började då arbeta för självständighet från Assyrien. Trots hjälp av elamitiska trupper blev Merodak-Baladan besegrad av Sanherib och tvingades fly till Elam. Också Hiskia avföll från Assyrien och slutade betala skatt. Sedan den assyriske kungen Sanherib slagit ned revolten i öster drog han år 701 upp mot revoltörerna i väster. Tyrus belägrades, Sidon och de feniciska städerna kapitulerade för Sanherib. Han intog filisteersläkten, Askelon och Ekron belägrades. De tillskyndande egyptiska styrkorna drevs på flykten. Kvar var Juda att ensamt stå emot den assyriska armén. Sanherib gick hårt fram mot judarna. Jesaja skriver: *I kung Hiskias fjortonde regeringsår drog Sanherib, kungen i Assyrien, upp och angrep alla befästa städer i Juda och intog dem. Från Lakish skickade han Rab-Sake med en stor här till Jerusalem mot kung Hiskia* (Jes 36:1-2). När den assyriska armén belägrade Jerusalem försattes den plötsligt ur stridbart skick och Sanherib fick återvända till Assyrien utan att ha intagit Jerusalem. Han förde dock med sig som krigsbyte från Juda 200 150 människor samt otaliga hästar, mulor, åsnor, kameler och boskap.

Ytterligare en händelse intar en viktig roll i Jesajas bok. Omkring år 701 f. Kr blev Hiskia dödssjuk men mirakulöst räddad. Som tecken på att Gud skulle ge honom ytterligare 15 år att leva gick solen tio steg bakåt på Ahas trappa. Fast Hiskia blev bönhörd i sin sjukdom och fast han sett tecknet med skuggan blev han högmodig i sitt hjärta. Likt sin far ville han upprätta en politisk allians som var mot Guds vilja. Merodak-Baladan, kungen i Babel, hörde om vad som hänt och sände brev och en gåva till Hiskia. Merodak-Baladan var ett återkommande gissel för kungarna i det assyriska imperiet, som Babel tillhörde. Redan under Sargon II regering intog Merodak-Baladan Babel och lät utropa sig som kung 721 f. Kr. Han blev fördriven av Sargon, 711 f. Kr.

Efter Sargons död tog Merodak-Baladan åter tillfället att utropa sig som Babels kung men blev fördriven av Sanherib 703 f. Kr. Förgäves jagade de assyriska elittrupperna honom i träsket i södra Babylonien. Medan Sanherib sedan var upptagen med att slå ned revolten i väster och Jerusalem år 702/701 gjorde Merodak-Baladan på nytt uppror. När Sanherib återvänt från Israel sände han år 700 f. Kr. åter trupper för att krossa Merodak-Baladan. Denne besvärlige babyloniske revoltör skickade sina sändebud till Hiskia sedan han hört om Hiskias sjukdom och det under som skett i landet. Han tänkte antagligen att han i sin undergrävande verksamhet kunde få bruk av de stora krafter som Hiskia och hans profeter tydligen förfogade över, som kunde sätta den assyriska armén ur stridbart skick och till och med få skuggan att gå baklänges. I sitt hjärtas högmod visade Hiskia sändebuden från Babel allt som fanns i hans för rådshus. Därför kom Guds vrede över honom och Juda och Jerusalem. Jesaja bestraffade honom genom att förutsäga att allt Hiskia visat sändebuden skulle föras bort till Babel. Hiskia ödmjukade sig och Guds vrede drabbade dem inte i Hiskias dagar. Detta är bakgrunden till en stor del av profetiorna i Jesaja 40-66. Jesaja förutsade den babyloniska fångenskapen men även räddningen därur. Jesaja hade alltid ett ord av tröst till dem som fortfarande förtröstade på Herren. Jesaja förkunnade Guds fasta förbund som berett en evig frälsning för sitt folk genom Messias som skulle komma.

De två nästkommande kungarna Manasse och Amon gjorde dock allt som stod i deras makt, och lite till, för att dra Guds vrede över nationen. Guds förbannelse blev åter uppskjuten för en tid på grund av kung Josias reformation, som måste komma för att det skulle gå i uppfyllelse som gudsmannen från Juda profeterat mot Jerobeam, Nebats son, och altaret i Betel. Efter detta gick avfallet som på räls fram till undergången år 586 f. Kr. då Jerusalem förstördes och folket fördes bort i fångenskap till Babylonien.

Profetens budskap

Jesajas budskap är fyllt av hopp och tillförsikt. Han avslöjar och bestraffar synden och riktar folkets blickar till den frälsning och rättfärdighet som den kommande Messias skänker dem.

Efter framgångarna under kung Ussia och Jerobeam II kom svåra

tider för både Juda och Israel. Israel gick under inför deras ögon och Juda blev angripet av fiender. Jesajas budskap under dessa svåra tider var att Guds frälsning inte bestod i upprättandet av något jordiskt kungarike. Den utlovade frälsningen var inte politisk utan andlig. Folket skulle inte söka en jordisk eller politisk frälsare. När Ahas upprättade en allians med Assyrien fick han göra den bittra erfarenheten att de allierade angrep honom och hans rikedomar hamnade i Assyrien. När Hiskia tog emot sändebuden från Babel förkunnade Jesaja att hans rikedomar skulle föras bort dit. Nej, folket skulle inte förlita sig på mänsklig makt som inte kunde hjälpa. Frälsning för Guds folk skulle komma genom Herrens lidande tjänare som med sina sår skulle hela dem från deras synder. Politiskt blev både Israel och Juda uppslukade av nationer större och mäktigare än de. Dessa skulle i sin tur gå under för andra nationer. Detta är också något vi sett gå i fullbord och ständigt upprepa sig i historien. Men det sanna Israel, församlingen av alla de som tror på Kristus, skall inte bara bestå utan också segra och triumfera när denna världens nationer, ja universum självt, går under.

Jesajas direkta uppdrag var att med sitt budskap förhärda ett obotfärdigt folk. De hade förkastat Guds nåd och sjunkit till samma nivå som farao i Egypten. De härliga löften Gud genom Jesaja gav åt Ahas betydde ingenting för honom. Budskapet tjänade då till att förhärda ett hjärta som redan förhärdat sig och blivit hårt som sten. Jesaja skulle med lagen och evangeliet befästa folkets självförhärdelse. Detta skedde för att de inte skulle kunna smita undan straffet för sin obotfärdighet genom att omvända sig och bli helade (Jes 6:10).

Profetior om Kristus

Lägg märke till Jesajas hänvisningar till Kristus:

- 4:2. (HERRENS telning);
- 7:14 (jungfruns son Immanuel);
- 9:6,7 (barnet som blir fött är Gud);
- 11:1 (ett skott skjuter upp ur Isais avhuggna stam);
- 28:16 (hörnstenen);
- 40:11 (den gode Herden);
- 42:1-3 (Herrens tjänare i vilken han har sin glädje);
- 49:6 (ett ljus för hednafolken);

- 50:6 och 53 (Kristi lidande);
- 61:1,2 (förklaras av Kristus själv i Luk 4:18);
- 63 (han som ensam trampar vinpressen).

Till dessa kommer de många ställen där Jesaja framställer nåderikets härlighet i den nytestamentliga tiden.

Jesajabokens äkthet

Bibelkritiken har styckat sönder Jesajaboken i små fragment och påstår att dessa har flera olika författare i olika tider. Skälen till detta är av två slag, dels grundar de sig på att man kan upptäcka skillnader i stil och tema mellan de olika avsnitten i Jesajaboken, dels på att man blankt förnekar möjligheten till förutsägande profetior. När det gäller det första kriteriet så betyder det ingenting. Jesaja var verksam under en lång tidsperiod. Normalt sett så utvecklas, eller i alla fall förändras, en människas språkbruk med åren. En och samme författare kan faktiskt tala om olika saker på olika sätt och ha olika teman för sitt budskap, allt efter syfte och omständigheter. Kritikerna som motiverar en uppstyckning av Jesajaboken i olika fragment utifrån olikhet i stil och tema medger samtidigt att orsaken till att dessa fragment slutligen samlats i en och samma bokrulle är just likheter i stil och tema. Hela Jesajaboken är självt ett bevis på ett verk av en författare som med mästertlig stil framför ett homogent budskap i olika situationer. Detta är det enda som objektivt kan iakttas.

Det andra argumentet är den blinda otrons argument. Bevisen för förutsägande profetia är överväldigande i Bibeln, så också i Jesajaboken. Kritikerna menar att det var omöjligt för Jesaja på 700-talet att förutsäga judarnas räddning från den babyloniska fångenskapen genom den medisk-persiske kungen Koresh (kap 44-45). De menar att dessa profetior inte kan ha framförts av Jesaja utan måste ha tillkommit först sedan Koresh äntrat scenen i slutet på 500-talet. De som konsekvent på detta sätt försöker göra sig av med de många hundra förutsägande profetior som finns i Bibeln försätter sig själva till slut i ohållbar situation, även ur vetenskaplig synpunkt. Mose och profeternas homogena budskap beskylls för att vara ett enormt medvetet bedrägeri, utarbetat under hundratal år.

För oss avgör Jesus och apostlarna frågan om Jesajabokens äkthet. Det finns 62 direkta referenser till Jesajabokens alla delar i Nya testamentet. Introduktionerna till dessa referenser visar att Jesus och apostlarna ansåg att hela Jesajaboken är författad av profeten Jesaja, att boken tillhör de heliga Skrifterna, och att den är Guds ord (Joh 12:38-42; Rom 10:11; Apg. 13:47).

Innehåll

1. Första avdelningen av Jesajas profetior, kap 1-35. Dessa har som historisk bakgrund kung Ahas olydnad när han blev attackerad av kungarna Peka och Resin samt Hiskias inställda skattebetalningar.
2. Avgörande historiska händelser, kap 36-39. Skildrar Jerusalems räddning undan assyrierna och Guds nådiga handlande med Hiskia.
3. Andra avdelningen av Jesajas profetior, kap 40-66. Dessa har som historisk bakgrund Hiskias mirakulösa tillfrisknade efter sin dödliga sjukdom och den vrede som kom över Juda och Jerusalem på grund av hans högmod. De förkunnar den sanna räddningen och helandet som Gud utför genom sin tjänare (Messias).

TVÅ GRUNDLÄGGANDE SKRIFTER OM BIBELN!

- **Bibeln – dess ursprung och syfte**

(Seth Erlandsson) – kr 35:-

- **Bibeln i Luthers teologi**

(Siegbert W. Becker) – kr 35:-

*Beställas från Tidskriften Biblicum, c/o Adriansson,
Släntvägen 10, 331 35 Värnamo. Tel 0370-18217
E-mail: in.adriansson@telia.com*

Bibeln, bibelsynen och bibelforskningsläget

av Seth Erlandsson

När Stiftelsen Biblicum bildades hösten 1968, lades grunden för ett institut (Biblicum) som satte Bibeln i centrum. Så snart verksamheten kom i gång producerades föredrag och skrifter som handlade om Bibeln, dess innehåll, auktoritet, syfte och rätta bruk. 1971 utgav Biblicum böckerna *Det står skrivet. Biblicum svarar biskopsmötets bibelkommission* och *Ditt ord är sanning, en handbok om Bibeln*. Året därpå producerades en rad småskrifter om Bibeln, bl a *Gamla testamentet och historisk-kritisk metod*, *Modern bibeltolkning och kristen tro* och *Förutsättningslös bibelforskning?*, den sistnämnda i en massupplaga som sändes gratis till präster, predikanter och lärare i hela Norden.

Nu efter mer än 30 år kan man fråga sig hur läget är idag när det gäller Bibeln, bibelsynen och bibelforskningen. Vad har hänt sedan början av 1970-talet? Är situationen annorlunda?

Bibeln

Vad Bibeln beträffar läser många idag en annorlunda bibel. Den sk Bibel 2000 är mer omfattande än 1917 års kyrkobibel eller Svenska Folkbibeln. Bibel 2000 gör nämligen ingen principiell skillnad mellan ”De apokryfa eller deuterokanoniska skrifterna” och Gamla testamentets *kanoniska* skrifter. För bibelkommissionen (BK) och Bibel 2000 är Gamla testamentets skrifter inte mer kanoniska och heliga än de apokryfa eller deuterokanoniska skrifterna. I båda fallen är det enligt BK och Bibel 2000 fråga om rent mänskliga dokument vilkas tillkomst och tolkning måste ses i ljuset av vad som är mänskligt möjligt. Texterna i Bibel 2000 har tolkats i ljuset av de föreställningar som man tror fanns i den miljö där texterna växte fram. Den romersk-katolska kyrkan har inget att invända mot den nya, utvidgade Bibeln, ty enligt romersk-katolsk tro är de deuterokanoniska skrifterna lika kanoniska som Bibelns kanoniska böcker och av det skälet en naturlig del av Bibeln.

Bibelsynen

Har mycket förändrats på 30 år när det gäller bibelsynen? Bara i så måtto att man också i kyrkliga sammanhang idag *mera ogenerat kritiserar Bibeln* och öppet tar avstånd från delar av dess innehåll som förlegade uppfattningar. Bibelböckernas egna anspråk på att vara Guds tillförlitliga undervisning och inte en sammanställning av dåtida mänskliga uppfattningar avvisas inte bara av bibelkritiker inom den ”vetenskapliga” universitetsteologin utan också allt oftare av kyrkliga företrädare.

Låt mig här inskjuta vad som är *klassisk kristen tro* när det gäller Bibeln. I 1878 års katekesutveckling, antagen av Svenska kyrkans kyrkomöte 1878 och fastställd av Konungen den 11 oktober samma år, sammanfattas denna tro så här: *”Den heliga Skrift är Guds ord, som genom den helige Andes ingivelse är skrivet av profeter, evangelister och apostlar, oss till undervisning, bättring, tröst och evig salighet.”* Denna bibelsyn vill sammanfatta Bibelns egen syn på de bibliska texterna. Enligt kristen tro har Kristus ställt sin kyrka *under* Skriften, inte *över* den. Hon ska i allt lyssna till Herrens undervisning och låta sig upplysas av den, eftersom Bibeln är *”Guds ords ofelbara sanning”* och *”den enda regel och norm, varefter alla läror såväl som lärare bör prövas och bedömas”* (Svenska kyrkans bekännelseskriter, 1957 års utgåva, s 40 och 499). *”Skriften kan inte göras om intet”*, säger Jesus (Joh 10:35). Profeterna var *”ledda av den helige Ande”* och *”har talat vad de fått från Gud”*, säger Petrus (2 Petr 1:21). *”Hela Skriften är utandad (inspirerad) av Gud”*, säger Paulus (2 Tim 3:16). *”Om ni inte hör Herrens röst utan är upproriska mot Herrens befallning, då skall Herrens hand vara mot er liksom mot era fäder.”* *”Tjäna Herren av hela ert hjärta. Vik inte av för att följa tomma avgudar, som varken kan hjälpa eller befria, för de är bara tomhet”*, säger Samuel (1 Sam 12:15, 20f). *”Guds ord är levande och verksamt. Det är skarpare än något tveeggat svärd”*, säger Hebreerbrevets författare (4:12). *”Herrens tal är ett rent tal, likt silver som rinner ner på jorden, luttrat i degeln, renat sju gånger”*, säger David (Ps 12:7). *”Jag tror på allt som är skrivet i lagen och hos profeterna”* säger Paulus (Apg 24:14). *”Om ni trodde Mose, skulle ni tro på mig, ty om mig har han skrivet. Men tror ni inte hans skrifter, hur skall ni då kunna tro mina ord?”*, säger Jesus (Joh 5:46f).

Den bibelsyn som framgår av ovanstående citat lyser alltmer med sin frånvaro inom många av dagens kyrkor. Bibelns egen syn upplevs av

många som omodern. Det anses omodernt och odemokratiskt att ha en auktoritet över sig. Därför kan man inte heller underordna sig en ofelbar Gud och hans heliga undervisning.

Vad blir då avgörande för dagens kristna förkunnelse om man inte har Skriften som högsta norm, regel och rättesnöre? Givetvis människans egna funderingar som i stor utsträckning styrs av *tidsandan*. Och överges Skriften, överges också den bibliske Kristus, eftersom bara Skriften uppenbarar den sanne Kristus som hänvisar till Skriftens vittnesbörd. Likaså överges Skriftens rena evangelium. Det glada budskapet om Kristi ställföreträdande gottgörelse ersätts av ”ett socialt evangelium”, som i själva verket inte är något evangelium utan mänskliga funderingar om vad ett bra socialt liv innebär, en sorts etiskt program. I centrum för förkunnelsen ställs vad vi ska göra (=laggärningar) i stället för vad Kristus har gjort och skänker oss av nåd allena (= evangelium).

Bibelforskningen

Sedan länge utgår den s k vetenskapliga bibelforskningen ifrån att Bibeln är ett rent mänskligt dokument. Det anses vara en nödvändig utgångspunkt. Bara sådana samband som vi idag ser förekomma och som vi kan komma åt med våra vetenskapliga instrument får komma i fråga som förklaringar till Bibelns tillkomst och dess innehåll. Det övernaturliga ligger utanför vetenskapens område. Därför räknar inte historisk-kritisk forskning med under och en Gud som på ett övernaturligt sätt kan gripa in och uppenbara vad människor inte kan tänka ut. Man glömmer ofta att vetenskapen varken kan bevisa att Bibelns Gud finns eller inte finns. Därför är den vetenskapliga bibelforskningens förklaringar till Bibelns tillkomst och innehåll inte uteslutande ett obetingat vetande, utan ofta *ett försök till vetande som är betingat av utgångspunkten att Bibeln är ett rent mänskligt dokument, uteslutande påverkat av sådana samband som vi kan komma åt med vetenskapliga instrument.*

Innan vi närmare går in på bibelforskningsläget idag bör vi låta föremålet för bibelforskningen komma till tals. Anser Bibeln själv att den är ett rent mänskligt dokument?

Bibelns syn

Enligt Bibeln är det ett avgörande grundfaktum att det finns en särskild,

övernaturlig gudsuppenbarelse i historien. Med detta menas att Gud inte bara på ett allmänt sätt uppenbarar sin storhet och vishet och makt genom sin skapelse. Gud har också på ett särskilt sätt uppenbarat sig i historien. Bibeln är resultatet av denna särskilda uppenbarelse och den sanna beskrivningen av den. Vetenskapen räknar inte med någon särskild uppenbarelsehistoria men enligt Bibeln finns det en sådan. Avgörande vittnen till och registratörer av denna uppenbarelsehistoria är först och främst den unike gudsmannen eller profeten Mose och efter honom GTs övriga gudsmän/profeter och slutligen Guds egen Son, Jesus Kristus, vars uppfyllelse av Gamla testamentets löften och undervisning bevitnats och registrerats av apostlarna. Hebreerbrevet uttrycker detta så här: "Sedan Gud i forna tider många gånger och på många sätt hade talat till fäderna genom profeterna, har han nu i den sista tiden talat till oss genom sin Son" (1:1f).

Enligt Bibeln är det helt avgörande att Guds särskilda uppenbarelse *inte bara är en from tanke utan ett historiskt faktum, väl bestyrkt av många vittnen*. Ständigt betonas att Guds under har bevitnats inte bara av *en* person utan av många vittnen. Gud utlovade inte bara "många tecken och under i Egyptens land" (2 Mos 7:3), han gjorde dem också inför faraos och många människors ögon "för att du (faraos) skall förstå att ingen är som jag på hela jorden" (2 Mos 9:14) och "för att du (Mose) skall kunna berätta för dina barn och barnbarn vilka stora gärningar jag har utfört bland egyptierna" (2 Mos 10:2). "Ni (israeliter) *har själva sett* vad jag har gjort med egyptierna" (2 Mos 19:4). Nu ska de få bevitna nya under: I övermorgon "skall Herren stiga ner på Sinai berg *inför allt folkets ögon*" (2 Mos 19:11). "Mose talade och Gud svarade honom med hög röst" (2 Mos 19:19). "Allt folket *var vittne till* dundret och elds-lågorna, basunljudet och röken från berget" (2 Mos 20:18). "Ni har *själva sett* att jag har talat till er från himlen" (2 Mos 20:22).

Fyrtio år senare säger Mose till folket i en lång påminnelsepredikan: "Ansikte mot ansikte talade Herren till er ur elden på berget" (5 Mos 5:4). "Ni hörde orden men såg ingen gestalt, ni hörde endast rösten" (5 Mos 4:12). "*Har något folk hört Guds röst tala ur elden, så som du har hört, och överlevt?* Eller har någon gud försökt att gå och ta ett folk åt sig ur ett annat folk, genom prövningar, tecken och under, genom krig, genom stark hand och uträckt arm och genom stora fruktansvärda gärningar,

allt detta som Herren, er Gud, har gjort med er i Egypten *inför dina ögon. Du har själv fått se det, för att du skulle veta att Herren är Gud. Det finns ingen annan än han.* Från himlen lät han dig höra sin röst för att undervisa dig, och på jorden lät han dig se sin stora eld, och du har hört hans ord ur elden” (5 Mos 4:33-36). ”Besinna hans storhet, hans starka hand och uträckta arm, de tecken och gärningar som han gjorde i Egypten med farao... Och tänk på vad han gjorde med er i öknen, ända till dess ni kom hit... *Ni har med egna ögon sett alla de stora gärningar som Herren har gjort*” (5 Mos 11:2-7).

Det som skiljer Bibeln från många andra berättelser om Guds särskilda uppenbarelse, t ex Koranen, är att gudsuppenbarelsen blivit bevittnad av många vittnen. Vi har sett det i citaten ovan och samma sak betonas när frälsningslöftenas stora uppfyllelse äger rum. Jesu många underverk sker gång på gång öppet inför en rad vittnen och det är ingen tillfällighet att vi inte bara har *ett* vittnesbörd om vad Jesus har sagt och gjort. Vi har inte bara Matteus vittnesbörd utan också Markus, Lukas och Johannes vittnesbörd och dessutom Gamla testamentets profetiska vittnesbörd om Messias. Och det största av alla under, Jesu segerrika uppståndelse efter försoningsverkets fullbordan, är omvitnat av en rad vittnen. ”*Han visade sig* för Kefas och sedan för de tolv. Därefter *visade han sig* för mer än femhundra bröder på en gång, av vilka de flesta ännu lever, medan några är insomnade. Sedan *visade han sig* för Jakob och därefter för alla apostlarna. Allra sist *visade han sig* också för mig, som är såsom ett ofullgånget foster” (1 Kor 15:5-8).

Dessa citat kan räcka som bevis för att det *enligt Bibeln finns en Guds unika uppenbarelse i historien*, en uppenbarelse som är helt avgörande för Bibeln, dess tillkomst och innehåll. Men *enligt den s k vetenskapliga bibelforskningen finns det ingen unik uppenbarelsehistoria* och därmed heller ingen helig Skrift som är en följd av Guds unika uppenbarelse. Att det är så vet inte vetenskapen men den anser att den måste göra detta antagande.

Hur ska då vetenskapen komma till rätta med Bibelns många vittnesbörd om Guds unika uppenbarelse och övernaturliga ingripanden inför många vittnens ögon? Den tvingas omtolka vad Bibeln säger så att man kan hålla fast vid sitt grundantagande att ingen särskild, övernaturlig gudsuppenbarelse har ägt rum och att Bibeln är ett rent mänskligt doku-

ment som alla andra skrifter. Bibelns uppgifter om Guds övernaturliga uppenbarelse i just Israels historia försöker man förklara som ett uttryck för israeliternas speciella fromhet eller tro. Men den förklaringen har en rad vittnesbörd emot sig. Enligt ett flertal bibeltexter var inte israeliterna speciellt fromma eller troende, tvärtom.

Bibelforskningsläget idag

Liksom tidigare dominerar universitetsteologin av olika försök till rekonstruktioner av bibelböckernas tillkomstshistoria utan att acceptera Bibelns uppgifter om Guds övernaturliga ingripanden. Bibelns författaruppgifter betvivlas i stor utsträckning, i synnerhet när texterna innehåller förutsägelser som visat sig slå in. Då måste, menar man, dessa texter ha författats senare, efter det att det blivit mänskligt möjligt att känna till det som texten talar om. Bibelböckernas enhetliga komposition betvivlas, likaså samstämmigheten mellan de olika bibelböckerna. Man menar sig finna en rad olika och oförenliga synsätt, vilket man hela tiden är på jakt efter, eftersom människor är olika och texterna därför bör återspegla motstridiga människotankar från skilda miljöer. När ändå bibelböcker vittnar om en enhetlig komposition och samstämmighet, antar man att detta är en följd av senare redaktörers bearbetningar av ett från början icke enhetligt och motsägelsefullt material.

Men bibelforskningen har ändå genomgått en viss förändring. I *Svensk Kyrkotidning nr 21/22 och 23/24 år 2002*, två stora temanummer om "Bibelsyn och bibelbruk", diskuteras dagens bibelforskning, bibelsyn och bibel användning och jag ska anknyta till denna diskussion. Under 1970-talet visades stort intresse för *själva bibeltexten sådan den föreligger, vad den verkligen säger*. Givetvis var man vid tolkningen färgad av utgångspunkten att texten bara var en slutredigering av en rad olika människotankar och inte "Guds ord". Men det nyväckta studiet av den s k slutredaktionen ledde ändå till bibelkommentarer som var mer givande för bibelstudiet än tidigare bibelkritiska handböcker. Före 1970-talet hade nämligen dessa ofta dominerats av ett subjektivt dividerande hit och dit om textens förhistoria och komplicerade framväxtprocess.

"Men pendelrörelsen från textens historiska bakgrund till texten som text har inte stannat där", framhåller högskolektor Johnny Jonsson i

sin lägesrapport om "Bibeltolkning och bibelbruk" (s 251-254). "Den har rört sig vidare på så sätt att läsaren av texten och själva läsprocessen som sådan kommit i fokus" (s 252).

Vad menas nu med detta? Jo, *avgörande är inte längre att försöka fastställa vad texten verkligen säger, vad författaren menar*. I stället ska de tankar och de miljöer där texten kan ha haft sin upprinnelse och från början kommit till användning *korsbefruktas med de perspektiv och erfarenheter som den nutida läsaren har och genom en växelverkan bestämma tolkningen av texten*. Det måste ske en ständig växelverkan mellan dåtida tankar och nutida, menar man, och i denna växelverkan sker en korsbefruktning som kan leda till *nya sanningar och en ny förståelse av texten*. "I friktionen som uppstår mellan texternas förståelsehorisont och vår egen uppstår ny förståelse av hur livet ska tolkas och hur texter, traditioner och den aktuella erfarenheten och problematiken i den ska kunna hanteras konstruktivt", skriver Johnny Jonsson (s 252).

Denna nya och ganska diffusa tolkningsmetod, som alltså inte bryr sig så mycket om vad som verkligen står i texten som sådan, har inte överraskande fått många fina namn. Man talar nu om "bibeltexternas intertextualitet", "läsarorienterande tolkning", "receptionskritik", "processförståelse" mm.

Den kyrka som accepterar den historisk-kritiska bibelvetenskapens utgångspunkt när det gäller Bibeln kan alltså inte längre säga: "Så säger Herren", "detta är Herrens ord", "Skriften kan inte göras om intet", "lyssna till Mose och profeterna", "Herrens mun har talat", "Om någon talar skall han tala i enlighet med Guds ord", "förkunna inte främmande läror", "helga dem i sanningen, ditt ord är sanning", "hur läser du?", "hur står det skrivet?". Nej, enligt Jonsson och många med honom får man inte låta vad bibeltexten säger gälla som Bibelns lära. Man måste vara öppen för olika röster och vara kreativ i sin tolkning. "En teologisk-propositionell läsning", som Jonsson kallar det, dvs säga "Så lär Guds ord, så säger Herren, detta är Herrens ord", gör inte texterna rättvisa. *Bara genom att vara öppen för olika tankar både i dåtid och nutid öppnas texterna och nya upptäckter görs*. För en kreativ tolkning har man mycket att lära sig av "skönlitteraturen, konsten och filmen", heter det. Fria, s k kreativa tolkningar, som enligt min mening ofta grovt förvanskar Bibelns innehåll, prisas nu som något att ta efter inom bibelvetenska-

pen. ”Texterna öppnas, nya upptäckter görs och tros- och livstolkningen stimuleras på ett sätt som traditionen och den kristna dogmatiken slutat göra för länge sedan för många”, skriver Jonsson (s 253).

Ninna Edgardh Beckman, teol dr i Kyrkovetenskap, pläderar på sid 255-257 för en sådan kreativ och fri tolkning av bibeltexter. Det är nödvändigt, menar hon, för att komma ifrån allt i Bibeln som inte är förenligt med feminismen. ”Det finns feministiska teologer”, framhåller Beckman, som förklarar ”feminism och kristen tro som oförenliga storheter”. Men genom att förhålla sig fri till Bibelns bokstav lyckas Beckman överbygga denna oförenlighet. ”Kyrkan är inte bunden som en slav av Bibelns bokstav, utan har ända från början stått i ett kritiskt förhållande till de texter man valt att tolka och göra till kanon”, påstår hon. Men detta påstående håller inte. Den apostoliska kyrkan visste vad det var som gjorde en skrift till ett kanoniskt rättesnöre och denna kyrka stod inte över kanon utan helt och hållet under de kanoniska texternas gudomliga auktoritet.

Det är märkligt att teologer på fullt allvar kan förespråka förvanskningar av bibeltexters ursprungliga innebörd. Men än värre ska det bli. Beckman menar att man kan använda gudstjänsten med dess böner, psalmer och förkunnelse ”för att medvetet ta avstånd från” obekväma delar av Bibelns budskap ”och i stället lyfta fram emancipatoriska tolkningar”. Man kan fråga sig vad Beckman menar med ”gudstjänst”, dvs att tjäna Gud, när hon medvetet använder detta tjänande för att kritisera eller manipulera hans ord. Det Beckman särskilt vill angripa är bibliska avsnitt som hon menar ”kan ha både xenofobisk, homofobisk och sexismisk innebörd”.

Beckman medger att ”bibel användningen faktiskt varit ett problematiskt moment” i ”kvinnorörelsesammanhang” och att ”urvalet av texter blev mycket begränsat i förhållande till Bibelns helhet”, när man arrangerade ”Sofia- och Martamässor”, ”Synderskans mässa” eller en mässa kallad ”Rut – om kvinnors solidaritet”. Ändå vill hon hävda att dessa gudstjänster var ”bibelförankrade”. Det är svårt att förstå hur en gudstjänst kan vara bibelförankrad när man samtidigt ger uttryck åt ”ett kritiskt förhållningssätt till bibeltexterna” och framhåller att det gäller ”att välja ut de bibeltexter som ur ett modernt jämställdhetsperspektiv förefaller minst problematiska”. Beckman försvarar sin bibel användning och

sin texttolkning med att det inte bara handlar om att läsa texten, utan ”modern texttolkning” tar sikte på ”det som sker mellan text och läsare”. ”Gudstjänsten manar med hjälp av en rad olika handlingar, däribland textläsning, fram en ny text som blir till Guds ord i gemenskapen”, skriver Beckman (s 257).

Doktoranden Lina Sjöberg pläderar på s 274-276 för en ”pendlande tolkningsrörelse”, en bibeltolkning med hjälp av modern skönlitteratur. Det krävs, menar hon, ”en bibelsyn där bibeln ses som litteratur, ofta sammansatt, ibland ofärdig och byggd av ostadiga karaktärer”.

Thomas Ekstrand, som tillhör redaktionen för Svensk Kyrkotidning, uttrycker i en ledarartikel (s 270) tacksamhet över att ”den traditionella historiskt-kritiska analysen av texterna befriat kristenheten från naiv och oreflekterad bokstavstro”. Denna historisk-kritiska analys, menar han, hjälper oss ”att minnas att bibelns texter inte är oss givna direkt från Gud, utan är uttryck för mänskliga och högst kontextuella försök att i skrift uttrycka en troserfarenhet och en teologisk ståndpunkt”. Det sätt att tolka eller rättare sagt vantolka Bibeln, som vi redogjort för ovan, betraktar Ekstrand som ”viktiga nyansatser i modern bibelvetenskap”.

Professor Kari Syreeni säger träffande i sin artikel (s 277-280) om Svenska kyrkan av idag: ”Kanske erbjuder den privatiserade statskyrkan bara en ’IKEA-religion’, där individen och den enstaka församlingen har rätt att plocka ihop sitt paket efter egen smak?” (s 278). Men han har den märkliga uppfattningen att en sådan utveckling mot ”en smörgåsbordsideologi” skulle vara helt i linje med ”de tidiga kristna församlingarna”. De ”uppvisar minst lika stor ideologisk och social variation”, hävdar han.

Syreeni vill se bibeltexten som ”en dialogpartner”, vilket verkar vara i linje med ovan skildrade förskjutning från själva texten till det skeende som äger rum mellan tolkaren och texten. Han tycks också vara ganska trött på den historisk-kritiska bibelvetenskapens ”ältande av äkthetsfrågor” och ”historiska rekonstruktioner”, vilket är förståeligt. I stället för ”de gamla historisk-kritiska frågorna” förespråkar han ”skönlitterära jämförelser” och ”sociologiska och psykologiska aspekter”. Men ”de klassiska, tuffa exegetiska frågorna” kan man inte trolla bort genom nya tolkningsideer, betonar han också.

Henry Cöster, professor och ämnesföreträdare för religionsvetenskap

och teologi i Karlstad, angriper i artikeln "Bibeltextens försåtlighet" (s 258-260) "uppfattningen att bibeltexter är normer för kyrkan och mig själv" och att kristen tro innebär "en tro på det som står i bibeln".

"Hur blir det då med bibeltexternas normativa och auktoritativa funktion", frågar Jonsson, när man låter bibeltolkningen bestämmas av "nya kulturella och kontextuella förutsättningar"? Kan man säga något säkert om vad som är Bibelns sanna undervisning? Svaret blir nej. När Gud och hans särskilda uppenbarelse på förhand avvisas som Bibeln yttersta upphov och Gud ersätts av en rad olika människotankar från skilda tider, kan inte längre Bibeln tjäna som en enhetlig och normerande kanon. Jonsson uttrycker denna uppfattning så här: "Bibeln i sig är en så pass polyfon text, det vill säga den innehåller så många röster som inte utan vidare låter sig samordnas till en gemensam körsång."

Men Bibeln är faktiskt ingen "polyfon text", tvärtom. Dess budskap om Gud och människan, om sanning och lögn, om synd och nåd, om liv och död, om frälsning och förtappelse etc är ett och detsamma genom hela Bibeln, fastän bibelböckerna tillkommit vid olika tidpunkter och budskapet presenteras i olika litterär form. Bibelns märkliga enhet avvisas inte pga av verkliga forskningsresultat utan genom att den historisk-kritiska bibelvetenskapen från början *utgår ifrån* att Bibeln måste vara en produkt av många olika människotankar och därför inte kan innehålla ett samstämtigt budskap. Man utgår ifrån det man säger sig ha kommit fram till.

Professor Birger Olsson (s 271-273) ironiserar över den nytestamentliga exegetiken på 1950-talet som använde slagord som "tillbaka till Bibeln" och "ett immanent studium av Bibeln" (professor Odeberg i Lund), eller "realistisk bibelutläggning" och "biblisk verklighetssyn" (professor Fridrichsen i Uppsala). Han menar att "avståndet mellan textens då- och nu-mening" blev för kort. För att få fram textens numening måste man ta vara på ovan nämnda intertextualitet eller samspel. Olsson lanserar vad han kallar en "fruktbar samspelsmodell" med en fyrfaldig korsbefruktande växelverkan, en "fyrfältsteori". "En dialog med Skriften" ska korsbefruktas med "en dialog med mig själv" som i sin tur ska korsbefruktas med "samlade erfarenheter hos Guds folk tiderna igenom" och slutligen korsbefruktas med "världen, dvs rådande situation".

Exegeten, bibeltolkaren, ska alltså inte längre koncentrera sig på vad bibeltexten verkligen säger, vad profeten, evangelisten eller aposteln verkligen vill säga. Det är en skrämmande utveckling. Därmed har man svikit en bibeltolkares huvuduppgift: att så troget som möjligt förmedla profetens eller apostelns budskap utan inläsningar av egna eller andras älsklingstankar. De viktiga frågorna: ”Hur står det skrivet? Vad säger Herren genom sin profet eller apostel? Vad lär Guds ord? Vad är Bibelns lära?” har blivit irrelevanta. Kyrkans rättesnöre, dess kanon, har satts ur spel.

En historisk-grammatisk bibeltolkningsmetod

Vi har ovan påpekat och sett exempel på hur den historisk-kritiska metoden utesluter övernaturliga orsaker till historiska händelser. I enlighet med naturalismens tro utgår man ifrån att det finns en naturlig orsak till allt som sker i den naturliga eller fysiska världen. Därför kan man inte acceptera Bibelns vittnesbörd om Guds övernaturliga ingripanden i Israels historia som en korrekt beskrivning av vad som verkligen ägt rum. Profetiorna i GT om den kommande Kristus (Messias) förklarar bort så att de inte behöver förutsätta en övernaturlig uppenbarelse från Gud och evangeliernas vittnesbörd om Kristus kan inte ens i stort vara trovärdiga, eftersom de innehåller sådant som verkar osannolikt historiskt sett.

En historisk-grammatisk metod däremot tar inte sin utgångspunkt i naturalismens tro. Den studerar noggrant bibeltexternas vittnesbörd, *vad som verkligen står i texten, utan att på förhand utesluta vittnesbördets sanning när det presenterar övernaturliga förklaringar till historiska händelser.* Att metoden är ”grammatisk” betyder att det är texten, dess ord och meningar, dess grammatik, som är avgörande. Att metoden är ”historisk” betyder att texttolkaren är noga med de historiska uppgifterna och det historiska sammanhanget. Vad säger texten om den historiska bakgrunden till profetens eller apostelns vittnesbörd? Vilka händelser eller personer anspelar texten på? Finns det flera vittnesbörd om samma händelse eller den tid och de personer som texten berör? Sådana och liknande frågor är aktuella för den som grundligt vill tränga in i vad texten verkligen säger.

”Alla är överens om att man inte tar till övernaturliga förklaringar, om

man inte behöver det”, påpekar teologiprofessorn Gregory Boyd. Men historisk-kritiska bibelforskare som tror på naturalismen går längre än så. De säger ”att man *aldrig* behöver göra det. De jobbar utifrån antagandet att allt i historien har hänt i enlighet med deras egna erfarenheter och eftersom de aldrig varit med om något övernaturligt, tar de för givet att inga under någonsin har inträffat i historien” (Boyd's ord enligt Lee Strobel, *Fallet Jesus*, Libris 2002, s 125f). ”De utesluter från början möjligheten att det övernaturliga finns” (Strobel s 126).

Den historisk-kritiska metoden med dess inbyggda naturalistiska perspektiv på tillvaron är numera den dominerande metoden inom universitetsteologin, i synnerhet i Europa. Vad denna teologi leder till har vi sett exempel på ovan. Men det finns en grundlig och seriös bibelforskning, som avvisar den historisk-kritiska metoden och i stället arbetar historiskt-grammatiskt. Denna bibelforskning försöker universitetsteologer i Sverige ignorera, men inom det engelska språkområdet låter det sig inte göras.

Verkligt grundlig arkeologisk och historisk forskning har inte fått fram någonting som otvetydigt motsäger Bibeln. Däremot är det många skeptiska forskares åsikter som gjorts till fakta med tiden men som arkeologin visat vara felaktiga. Låt mig till sist nämna några böcker om Bibeln och dess historiska trovärdighet, som kan vara till hjälp och inspirera till ett förnyat bibelstudium. Jag nämner först och främst böcker som visar hur svårt det är, om man vill vara saklig, att underkänna Bibelns många vittnesmål om det största av alla under, Jesus Kristus. Bibelns vittnesmål om Gud och hans övernaturliga ingripanden i historien är inte bara påstående rakt ut i luften utan ögonvittnesskildringar från en stor mängd vittnen:

Gregory A Boyd, *Jesus under Siege*. Victor, 1995.

Luke Timothy Johnson, *The Real Jesus*. Harper San Francisco, 1996.

Craig Blomberg, *The Historical Reliability of the Gospels*. InterVarsity Press, 1987.

Lee Strobel, *Fallet Jesus, fakta och indicier – en reporters personliga granskning*. Libris, 2002.

Norman L Geisler – William E Nix, *A General Introduction to the Bible*. Moddy Press 1980.

Jesus som jordens nye härskare

– en kommentar till Jehovas vittnens vittnesbörd

av Seth Erlandsson

Jehovas vittnen (JV) menar sig stå för det bibeltrogna vittnesbördet. Ett par vänner som tillhör Jehovas Vittnen har bitt mig studera och kommentera deras vittnesbörd. Jag har fått ta del av lektionsutkastet ”Jesus Kristus – jordens nye härskare” (Vaktornet, Arboga 2001) och även fått till skänks andra skrifter från Vaktornet, t ex ”Kunskapen som leder till evigt liv”, ”Vad kräver Gud av oss?” och ”Är Jesus Kristus den allsmäktige Guden?” Här följer i punktform en del av det som Jehovas vittnens vittnesbörd innehåller i dessa skrifter:

- JV betonar att ett nytt styre, en teokrati, måste och ska upprättas på jorden.
- Jesus är väl lämpad att vara jordens nye härskare. Han har gjort så mycket för mänskligheten att han är den rätte att tjäna som jordens nye härskare.
- Kristi styre som ska upprättas på jorden ska utövas av en himmelsk regering som består av 144.000 människor plus Kristus själv. Dessutom kommer Jesus att förordna jordiska furstar.
- Jordens nye härskare ska åstadkomma ett världsomfattande paradiset på jorden.
- Den världsliga staten är Satans organisation som ett Jehovas vittne inte kan ha något att göra med och kyrkorna är Satans allierade.
- Jesus är Jehovas första skapelse och inte, som de kristna tror, den sanne Guden, ”av samma väsen som Fadern”. Kristus får inte tillbes som Gud. Treenigheten är en lögn, betonas det.
- Själen är inte odödlig. När människan dör kroppsligt, dör också själen.
- Bara Kristus och de 144.000 har förtjänat rätten att leva genom att ha varit fullkomligt lydiga Guds styre.

- Jorden kommer aldrig att förstöras. Den kommer att bestå för evigt.
- Innan jorden kan bli ett paradys måste onda människor avlägsnas. Jehova kommer snart att tillintetgöra den nuvarande tingens ordning. Världen närmar sig Harmageddon, dvs ett slutkrig som Gud ska utkämpa för att göra slut på ondskan. Sedan kommer 1000-årsriket då uppståndelsen ska äga rum. De som med berått mod har syndat mot Guds verksamma kraft utan att ångra sig kommer inte att få uppstå.
- De som uppstår får möjlighet under 100 år att visa full lydnad mot Guds teokrati. De som mot slutet av denna prövotid inte är lydiga kommer att tillintetgöras, medan de lydiga får leva under Guds teokrati.
- Något helvete finns inte, eftersom de olydiga förintas.

Denna världens härskare

Det är riktigt att alla jordiska härskare har stora brister och att mycket ondska och olydnad mot Gud präglar människorna och deras ledare i denna världen. Endast Gud är fullkomlig och vår rätte herre som vi i allt borde lyda. Jesus kallar djävulen för ”denna världens furste” (Joh 14:30). Därför lever de som har Kristus till sin konung och herre som gäster och främlingar i denna världen. ”Vi har vårt medborgarskap i himlen”, skriver Paulus (Fil 3:20).

Kristi rike

Genom tron på Kristus tillhör de kristna Kristi eller Guds rike. Tack vare Kristi ställföreträdande gottgörelse som de förlitar sig på är deras syndaskuld betald och de tillräknas Kristi rättfärdighet, så att de inte längre är skilda från Gud genom synden utan är på nytt i gemenskap med Gud, är medborgare i Guds och Kristi rike. Detta rike kan inte ses med ögonen, det är inte av denna världen (Luk 17:20-21). Det framträder inte i sin fulla, synliga glans förrän på den yttersta dagen. Så länge denna syndiga värld består är Kristi rike ett osynligt fridsrike mitt ibland yttre, världslig ofrid. Guds rike är ”mitt ibland er” (kan också översättas ”invärtes i er”), säger Jesus (Luk 17:21).

Det är viktigt att skilja mellan världsliga riken och Guds rike, det messianska kungariket eller fridsriket. Kristus ”han är vår frid” (Ef 2:14).

Kristi fridsrike är redan här - men osynligt. Där Kristus är och upptänder hos den icketroende och andligt blinde tro och syn, där är hans rike. Där är den frid som världen inte kan ge och som övergår allt förstånd. Där är det eviga livet och det eviga riket, som aldrig ska gå under. Jesus kallar de troende för sina får och säger: ”Jag ger dem evigt liv, och de skall aldrig någonsin gå förlorade, och ingen skall rycka dem ur min hand” (Joh 10:28). Jesus är den utlovade Människosonen (Dan 13), som har kommit med Guds eviga rike till oss. Om dem som avvisar Jesus, Människosonen, säger han: ”O att du idag hade förstått, också du, vad som ger dig verklig frid. Men nu är det dolt för dina ögon” (Luk 19:42).

Denna värld ska förgås

Jehovas vittnen säger att en verkligt effektiv härskare *ska styra jorden* och att Jesus är lämpad att vara *jordens nye härskare*. Men Bibeln säger inte bara att Kristi *styre* är himmelskt utan att Kristi *rike* är himmelskt. Det är inte av denna världen (Joh 18:36,37). Denna värld ska gå under. Den är lagd under förgängelsen. ”Himmel och jord ska förgås”, säger Jesus, ”men mina ord ska aldrig förgås”. ”Herrens dag kommer som en tjuv, och då skall himlarna försvinna under våldsamt dån och himlakroppar upplösas av hetta och jorden och de verk som är på den inte mer finnas till” (2 Petr 3:10). ”Men nya himlar och en ny jord där rättfärdighet bor väntar vi på efter hans löfte” (v 13).

Kristi lärjungars förhållande till staten och världsliga herrar

Fastän jordiska härskare är syndfulla, ska en kristen enligt Jesu ord ”ge kejsaren vad kejsaren tillhör och Gud vad Gud tillhör” (Matt 22:21). Bara om den jordiske härskaren eller det jordiska samhället kräver av en kristen att handla mot Guds ord, måste en kristen vägra att lyda den världsliga makten. ”Man måste lyda Gud mer än människor” (Apg 5:29). Paulus skriver: ”Det finns ingen överhet som inte är av Gud, och den som finns är insatt av honom” (Rom 13:1). ”Överheten är en Guds tjänare till ditt bästa” (v 4). Petrus skriver: ”Visa aktning för alla, älska bröderna, frukta Gud och vörda kejsaren” (1 Petr 2:17). På Petrus och Paulus tid var kejsarna ofta korrumperade. Ändå skulle de kristna underordna sig överheten som goda lärjungar till Herren: ”Underordna er varje myndighet för Herrens skull, det må gälla kejsaren som högste

härskare eller landshövdingarna...” (1 Petr 2:13f). Vid blodig förföljelse visste de kristna att världsliga herrar inte kunde beröva dem deras himmelska medborgarskap. Jesus hade sagt: ”Var inte rädda för dem som dödar kroppen men inte kan döda själen. Frukta i stället honom som kan fördärva både själ och kropp i Gehenna” (Matt 10:28).

Själen dör inte när kroppen dör

Enligt Bibeln dör inte själen när kroppen dör. Det framgår bl a av följande bibelställen. Den troendes gemenskap med Kristus upphör inte när den lekamliga döden inträder. Jesus säger: ”Den som hör mitt ord och tror på honom som har sänt mig, han har evigt liv och kommer inte under domen utan har övergått från döden till livet” (Joh 5:24). Död betyder skilsmässa. Den troende är inte längre skild från Gud p g a synden utan har gemenskap med Gud tack vare Kristus, ”har övergått från döden till livet”. På Förklaringsberget visade sig de sedan länge döda Mose och Elia levande, i salig gemenskap med Jesus Kristus (Matt 17:1-13). Att Abraham, Isak och Jakob nu lever, fastän de dog lekamligen för länge sedan, framhåller Jesus i Matt 22:32.

Helvetet

För den som förblir utanför Kristus, förblir i otro, innebär den lekamliga döden en fortsatt skilsmässa från Gud i all evighet. Detta kallas för ”den andra döden” eller ”eldsjön” (Upp 20:6, 15) eller ”Gehenna, där deras mask inte dör och elden inte släcks” (Mark 9:47f). Den rike mannen befann sig efter döden i pinan och plågades svårt medan Lasarus befann sig vid Abrahams sida i himmelsk salighet (Luk 16:22f).

Gud vill inte att någon människa ska gå förlorad utan att alla människor ska komma till insikt om sanningen (1 Tim 2:4), dvs ta emot frälsningen genom Kristus Jesus. Det gjorde en av rövarena på korset med orden: ”Jesus, tänk på mig, när du kommer till ditt rike” (Luk 23:42). Jesus svarade: ”Amen säger jag dig: I dag skall du vara med mig i paradiset” (v 43). Nya Världens (JVs) översättning ”I sanning säger jag dig i dag” kan svårligen försvaras utifrån den grekiska grundtexten och är ett försök att kringgå den bibliska sanningen att tillhörigheten till Guds rike, till paradiset, är ett faktum i samma stund som tron upptänts i hjärtat. Att denna paradisiska lycka är vår får vi erfara när vi genom

den lekamliga döden befriats från vår jordiska, syndiga kropp. ”Vi vet att om vårt jordiska tält (dvs vår jordiska kropp) rivs ner, så har vi en byggnad från Gud, en boning som inte är gjord med händer, en evig boning i himlen. Så länge vi bor i detta tält, suckar vi därför och längtar att få ikläda oss vår himmelska boning” (2 Kor 5:1-2).

”För mig är livet Kristus och döden en vinst”, säger Paulus (Fil 1:21). ”Men om livet här på jorden innebär att mitt arbete bär frukt, då vet jag inte vad jag skall välja. Jag dras åt båda hållen. Jag skulle vilja bryta upp och vara hos Kristus, det vore mycket bättre” (Fil 1:22-23).

Livet med Kristus och tusenårsriket

När den troende dör följer alltså ett paradiskt liv tillsammans med Kristus. Det är en stor tröst för kristna när de i den här världen möter svårt lidande och förföljelse. Den trösten vill inte minst Uppenbarelseboken ge åt de kristna. Johannes fick se att de troende som utsatts för så många hemskheter och t o m halshuggits för sin tros skull ”levde och regerade med Kristus i tusen år” (Upp 20:4). Här talas inte om något jordiskt tusenårsrike. Johannes får blicka in i den himmelska, osynliga världen för att kunna förmedla till oss sina trösterika syner, nämligen att ondskan inte har sista ordet och att de som dött i tron på Kristus ”levde och regerade med Kristus” (den grekiska grundtexten har den konstaterande och ”oavgränsande” verbformen aoristus).

Tusen år, dvs 10 x 10 x 10, är tre gånger fullhetens tal, uppenbarligen en symbol för Guds fullkomliga rike, som är en osynlig verklighet fram till dess att Guds fiender gjort sitt sista försök att krossa Guds rike. Då kommer den slutliga domen och då kan Guds rike framträda synligt. ”Och jag såg en ny himmel och en ny jord. Ty den första himlen och den första jorden hade försvunnit, och havet fanns inte mer. Och jag såg den heliga staden, det nya Jerusalem, komma ner från himlen, från Gud, redo som en brud, som är smyckad för sin brudgum” (Upp 21:1-2).

De 144.000

Uppenbarelseboken använder många symboler för den andliga verkligheten, t ex sju stjärnor som symboliserar de sju församlingarnas änglar och sju ljusstakar som symboliserar de sju församlingarna (Upp 1:20). I en rad syner belyses och upprepas en rad andliga sanningar. De 144.000

(Upp 7) är uppenbarligen ett symboliskt tal för alla som under gamla och nya förbundets tid kommer till tro på Guds frälsning genom Messias, Guds lamm. Talet 12 står för Guds tjänare (= de troende) under gamla förbundets tid och samma tal står för Guds tjänare (= de troende) under nya förbundets tid. $12 \times 12 (= 144)$ blir sålunda talet för alla Guds tjänare. Genom att ta detta tal gånger talet för Guds fullkomliga verk ($10 \times 10 \times 10$) får vi talet 144.000. Detta tal betecknar alltså alla som genom Guds fullkomliga verk har förts till tro och blivit Guds sanna tjänare under hela historien från begynnelsen till änden. I ytterligare en syn blir det klarlagt vilka som avses med de 144.000: Jag såg ”en stor skara som ingen kunde räkna, av alla folkslag och stammar och länder och språk. De stod inför tronen och inför Lammet, klädda i vita kläder och med palmblad i händerna. Och de ropade med hög röst: Frälsningen tillhör vår Gud, honom som sitter på tronen, och Lammet” (Upp 7:9-10).

Kristna längtar efter det himmelska Jerusalem

Bibeln vill inte driva fram en längtan efter en jordisk teokrati, ett jordiskt paradiset. De troende längtar till ”ett bättre land, det himmelska. Därför blygs inte Gud för att kallas deras Gud, ty han har ställt i ordning en stad åt dem” (Hebr 11:16). Denna stad är ”en evig boning i himlen” (2 Kor 5:1), ett himmelskt Jerusalem, som inte är grundat på ett jordiskt Sionsberg som kan skaka och skälva (Hebr 12:18-29). ”Det som skakar skall försvinna, eftersom det är skapat, för att det som inte kan skaka skall bestå” (v 27).

Utan att färdas till det jordiska Jerusalem och det jordiska Sionsberget har alla troende kommit ”till Sions berg, dvs till den levande Gudens stad, det himmelska Jerusalem” (v 22). De har kommit till ”det nya förbundets medlare, Jesus, och till det renande blodet som talar starkare än Abels blod” (v 24). ”Här har vi inte någon stad som består, men vi söker den stad som skall komma” (Hebr 13:14).

Egna gärningar gör ingen till bordsgäst i Guds himmelska rike

”Då vi alltså får ett rike som inte kan skaka, låt oss vara tacksamma och tjäna Gud efter hans vilja, med vördnad och fruktan” (Hebr 12:28). Endast Gud kan genom det glada budskapet om Jesus Kristus och hans

ställföreträdande gottgörelse föda en människa på nytt och göra henne till bordsgäst i Guds himmelska rike. Människan kan inte genom egna gärningar ta sig in i detta rike. Det är omöjligt för människor men inte för Gud. ”Av nåden är ni frälsta genom tron”, skriver Paulus, ”inte av er själva, Guds gåva är det, inte på grund av gärningar, för att ingen skall berömma sig” (Ef 2:8-9).

När en hednisk officer förtröstade på Jesus Kristus och det gamltestamentliga Gudsfolkets ledare avvisade honom, sa Jesus: ”Många skall komma från öster och väster och ligga till bords med Abraham och Isak och Jakob i himmelriket. Men rikets barn skall kastas ut i mörkret utanför. Där skall man gråta och skära tänder” (Matt 8:11-12).

Treenigheten och Kristi gudom

Fadern, Skaparen, är den ende sanne Guden. Men, skriver Johannes, också Guds Son är den ende sanne Guden. ”Vi känner den Sanne, och vi är i den Sanne, i hans Son Jesus Kristus. Han är den sanne Guden och det eviga livet” (1 Joh 5:20). Fadern har skapat allting och genom Sonen, Ordet, ”har allt blivit till, och utan honom har inget blivit till som är till” (Joh 1:3). ”Ordet var hos Gud, och Ordet var Gud. Han var i begynnelsen hos Gud” (Joh 1:1-2). Kristus ”är över allting, Gud, prisad i evighet” (Rom 9:5). ”Allt är skapat genom honom och till honom. Han är till före allting, och allt består genom honom” (Kol 1:16f). Jesus säger till Filippus: ”Den som har sett mig har sett Fadern. Hur kan du säga: Låt oss se Fadern? Tror du inte att jag är i Fadern och att Fadern är i mig? De ord som jag talar till er, talar jag inte av mig själv. Fadern förblir i mig och gärningarna är hans verk. Tro mig: Jag är i Fadern och Fadern är i mig. Om ni inte kan tro det, så tro för gärningarnas skull” (Joh 14:9-11).

Också Guds Ande var med i begynnelsen vid skapelsen. ”Guds Ande svävade över vattnet” (1 Mos 1:2). Anden är inte bara Guds kraft utan Gud själv, en gudomlig person med gudomliga egenskaper. ”Vart skall jag gå för din Ande, vart skall jag fly för ditt ansikte? Om jag far upp till himlen, är du där, bäddar jag åt mig i dödsriket, är du där” (Ps 139:7f). ”Anden utforskar allt” (1 Kor 2:10). ”Jag skall be Fadern, och han skall ge er en annan Hjälpare, som alltid skall vara hos er, sanningens Ande, som världen inte kan ta emot” (Joh 14:16f). ”Hjälparen, den helige

Ande, som Fadern skall sända i mitt namn, han skall lära er allt och påminna er om allt vad jag har sagt er” (Joh 14:26). Anden ”skall inte tala av sig själv, utan allt det han hör skall han tala, och han skall förkunna för er vad som kommer att ske. Han skall förhålla mig, ty av det som är mitt skall han ta och förkunna för er. Allt vad Fadern har är mitt. Därför sade jag att han skall ta av det som är mitt och förkunna för er” (Joh 16:13-14). Faderns ord är alltså samtidigt Sonens ord och Andens ord. Fadern, Sonen och Anden är ett enigt gudomsväsen, en treenighet, en enda Gud, den ende sanna Guden och samtidigt tre personer i en fullkomlig samverkan. När Kristi lärjungar genom det glada budskapet om Kristus för människor till gemenskap med Gud, döper de människor ”i Faderns och Sonens och den helige Andes namn” (Matt 28:19).

Sammanfattning

Att vittna om sanningen, att troget vilja föra ut till människor Guds vittnesbörd, dvs Bibelns undervisning, är vad Gud förväntar sig av sina tjänare. ”Ni är mina vittnen, säger HERREN (JHVH)” (Jes 43:12). Därför är det viktigt att noggrant fördjupa sig i Guds vittnesbörd, så att man verkligen förmedlar *Guds* vittnesbörd och inte människotankar. I denna artikel har jag berört Bibelns vittnesbörd om Kristi rike, människans själ och livet efter detta, jordens framtid, de 144.000 och tusenårsriket, Guds treenighet och Kristi natur mm. Stämmer Jehovas vittnens vittnesbörd med detta vittnesbörd? Det är min bön att denna lilla artikel ska leda till ett fördjupat studium av Bibelns vittnesbörd och till en uppriktig prövning av det egna vittnesbördets sanningshalt.

Litteratur

BIBELSYN OCH BIBELTOLKNING HOS MARTIN LUTHER

Ingemar Öberg

Artos och Norma Bokförlag 2002

592 sidor

Författaren till denna bok, Ingemar Öberg, disputerade 1970 på avhandlingen *Himmelrikets nycklar och kyrklig bot hos Martin Luther*. Han har varit docent i Åbo akademi och från 1978 professor vid Missionshögskolan i Stavanger. I boken *Bibelsyn och bibeltolkning hos Martin Luther*, visar han på ett klarläggande sätt hur reformatorn besvarade frågan om sin syn på Bibeln och dess tolkning. Det ligger ett stort arbete bakom denna bok och på att få frågan avgjord. En mängd citat ges från olika stadier i Luthers personliga utveckling, från munk och påvetrogen till en reformator som passerat bannlysning och dödshot och som vågar stiga fram inför kungar och kejsare med sitt budskap.

Boken utgörs av tre delar, som relativt fristående från varandra behandlar:

- 1) Bibelsyn och bibeltolkning hos Martin Luther 1513-1519.
- 2) Grundläggande principer i Luthers syn på Skriften och
- 3) Luthers arbete med Bibelns texter och deras tolkning.

Varje del kan mycket väl studeras var för sig och ger stor behållning för den intresserade och underlättar förståelsen av Luthers uttalanden i olika situationer. Öberg pekar på Luthers tydliga personliga utveckling mot en mogen och medveten reformator. Men han inskräpper också hur genomgripande Luthers ”massiva bibelsyn”, som Öberg kallar det, var.

Boken är så viktig med tanke på Luthers livsverk att det är svårt att lämna den utan en djupare genomgång här. Boken är själv en stor tillgång för Lutherforskningen och blir säkert en handbok för var och en som vill veta mer om bakgrund och orsak till diskussioner och frågor på Luthers tid. De citat som ges är ofta utskrivna på tyska eller latin för att korrekt återge vad som verkligen uttrycktes i de olika situationerna.

Detta bromsar upp läsningen, i synnerhet när den gamla stavningen och lite svårtolkade texten står obearbetad. Men detta får inte till någon del avskräcka från läsningen av detta utomordentliga verk.

Från förordet ger vi följande citat, som på ett utmärkt sätt belyser vad det rör sig om. ”Trots forskarnas omfattande arbete med Luthers principiella syn på Skriften råder ingalunda enighet i många frågor. Det är vidare uppenbart, att olika epokers, teologskolors och enskilda forskares egen uppfattning av Bibeln, av verklighetens och det möjligas gräns samt vad kristendom egentligen är ofta har styrt och präglat forskningsresultatet. Man lät stundom inte Luther själv tala utan ville ofta själv bedriva teologi under anknytning till Luther.” (s 9)

Del 1 inleds med en kort genomgång av var urkyrkan stod i synen på Skriften och fortsätter med vad medeltidskyrkan sagt i frågan. Den unge Luther före 1517/18 hade i sitt studium av fäderna, fornkyrkans och medeltidens exegeter och teologer lärt sig att Skriften var Guds inspirerade ord som ägde stor auktoritet (s 45). Hans föreläsningar och övriga skrifter visar redan här ”att teologi och kyrka är bundna till profeternas, Kristi och apostlarnas ord, därför att Gud själv talar i och genom den heliga Skrift och alla dess ord” (s 46).

Vid sitt möte med Eck i Leipzig 1519, som kallas *Disputatio*, diskuteras frågan huruvida påvedömet vilar på Skriftens ord, *ius divinum*, eller på vad människor bestämt, *ius humanum*. Luther ser inte som sin huvuduppgift att utmönstra påvens ledarfunktion, men han vill undersöka på vilken grund den vilar. Här gör han upp med ”... samtidens teologer och beskyller dem för att driva ett mänskligt spel med Guds, Kristi och Pauli ord. Och detta beror på att man negligerar Bibeln vid universitetsstudiet. Teologerna säger sig förstå Skriften, men de ger den en mot texterna stridande tolkning. Luther vill inte veta av, att människor tar sig för att döma över Skriftens ord, utan bibelordet ska pröva och döma allt vad människor skrivit, sagt och gjort. Att handla mot Skriften är den värsta oförrätt” (s 80).

I sitt försvarstal i Leipzig den 6 juli 1519 säger Luther: ”*Endast Guds ord i Skriften är ofelbart och ius divinum. Ett legitimt koncilium måste följa detta Ord och är därmed en Ordets skapelse. Man kan inte jämställa Guds ord och conciliebeslut utan att göra orätt mot Guds Ord*” (s 94). ”Ett kyrkomöte kan och får icke ta sig för att skapa nya trosartiklar, som icke

har Skriftens stöd. Det är Skriftens ord som ska ha primatet i kyrkan och dess tro”(s 96).

Öberg visar i sitt arbete från källmaterialet hur Luther från Psaltarföreläsningarna 1513/15 till Romarbrevsföreläsningarna 1518/19, från att vara kraftigt beroende av fornkyrkans och medeltidens bibelsyn mer och mer arbetade sig fram till sitt postulat Skriften allena, *sola Scriptura*. Allt eftersom insåg han hur Skriftens auktoritet allt mer hade urholkats hos i synnerhet de senmedeltida teologerna, som hade att ta allt större hänsyn till konciliernas uttalanden, förnuft, filosofi och påvens läroauktoritet. ”Det var först när han 1518/19 rörde vid den empiriska kyrkans läroauktoritet via påven och generalkonciliet, som det blev verklig konflikt mellan den etablerade kyrkan och Luther. ... Luther har efter flera års kamp till sist sett, att även koncilierna motsäger varandra och därför i sina beslut inte kan vara ofelbara. Till sist har han bara Skriften kvar som absolut norm, auktoritet och källa för tro och liv” (s 126-127).

I del 2 under Guds allmänna och speciella uppenbarelsen citerar vi: ”Det förvånar mig vid läsningen av sekundärlitteraturen om Luther och Skriften, hur ofta man helt eller nästan helt utelämnat det grundläggande temat *att Gud har uppenbarat sig genom Bibelns ord*. Detta huvudtema rör troligen för mycket vid den värld man lever med i teologin, sedan den historisk-kritiska bibelforskningen har gjort sitt. Den moderne exegeten förutsätter icke som Luther att Bibeln förmedlar gudomlig, uppenbarad sanning och tar inte ställning till om Bibelns ord gäller för människor idag. ... Det har sagts, att det ofta föreligger en motsättning mellan å ena sidan en teologins och teologernas tro baserad på förnuftets överväganden om vad som är rimligt och plausibelt och å andra sidan en teologi bunden vid Bibelns ord och referensram. De förra säger i regel, att det idag är omöjligt att tala om Bibeln som helig och inspirerad Skrift. Möjligen medger man, att Bibeln själv anser sig vara Guds uppenbarelse och inspirerad helig Skrift. Men det gör ju även Koranen och Vedas. Bl a R Bultmanns program för Bibelns avmytologisering, och systematikerns G Ebelings tal om den nödvändiga upplösningen av skriftprincipen – eftersom tron måste sakna säkringar – har slagit hårt mot tankarna på Bibeln som Guds uppenbarelseord.

Under 1900-talet har genom den historisk-kritiska exegesen och hermeneutiken en allt mer stegrad kris beträffande Bibeln som tillförlitligt

fundament för tro och liv utvecklat sig. Man konstaterar bestämt men ofta beklagande och uppgivet, att det inte finns någon hederlig väg tillbaka till Luthers sola Scriptura” (s 138-139).

”Men för Luther är Gud i alla fall från 1519/20 i sin uppenbarelse genom Kristus och sitt Ord fördold främst för världen och förnuftet. Däremot är det för tron specifika, att den just genom Kristi inkarnation och nådens medel får ljus och kraft att tro på och gripa om den sanne Guden” (s 153). Att den treenige Guden uppenbarat sig i Skriften betydde för Luther att detta Ord ensamt måste utgöra grunden för all predikan och tolkning; man måste först och främst undersöka vad Skriften säger. Kyrkan måste hålla sig till detta Ord, stänga förnuft och alla sinnen och bli vid Skriftens ord allena. Jesus Kristus är och förblir Skriftens sammanhållande centrum.

För Luther var det också angeläget att detta Ord, det gudomliga, andeinspirerade ordet, fördes vidare. ”Att föra detta vidare betraktar han icke som en utvidgad uppenbarelse utan som ett framlyftande och en proklamation av det redan genom Bibeln givna. Detta är alltid något som Luther betonar. Det gäller främst Kristusevangeliet och läran om trons rättfärdighet, men även Skriftens ord om världsligt och andligt regemente, kyrkans sakramentala liv och hur en kristen skall vara och leva hör hit. Eftersom Ordet-evangeliet talar om frälsning genom Kristus för alla folk, måste alla människor få höra särskilt denna glada nyhet. Luther saknar inte intresse för missionen och evangelisationen i världen” (s 209).

I sammanhanget kan det vara av intresse att lägga märke till hur den europeiska delen av den KELK (Konfessionella evangelisk-lutherska konferensen) detta år diskuterade hur man ska sprida evangelium till den postmoderna världen. De kyrkor som fortfarande vill vara trogna det reformatoriska arvet vill i sin reformators efterföljd arbeta för att evangelium ska bli känt och trott.

Skriften allena som källa och fundament för kyrkans lära, tro och liv är en självklarhet för Luther. Här anföres Luthers ord vid riksdagen Worms 1521: ”Eftersom Eders Majestät och edra mäktiga nåder begär ett enkelt svar, vill jag ge ett sådant utan horn och tänder på detta sätt: Utan att jag blir överbevisad genom Skriftens vittensbörd eller genom klara förnuftsgrunder (ty jag tror varken påven eller koncilierna allena,

eftersom det står fast att de ofta har irrat och motsagt sig själva), så är jag övervunnen genom de av mig anförda skriftställen och är i mitt samvete fångat i Guds ord; därför kan och vill jag inte återkalla något alls, ty det är varken säkert eller rätt, att handla mot samvetet” (s 233).

Ordets och trons förhållande till upplevelser, känslor och erfarenhet hos Luther har ofta diskuterats hos forskarna. Luther talar ofta om känslor och erfarenheter i samband med tron. Öberg säger: ”För Luther är tro icke ett dött upprepande av trossatser. Trons innehåll är för reformatorn viktigt, men man måste bli gripen av Ordet-evangeliet och tillämpa det personligt på sig själv. ... Reformatorn understryker emellertid, att erfarenhet och känslor ofta växlar hos de troende. Därför måste tron alltid hålla fast vid Ordet allena, som sålunda är överordnat alla trons upplevelser. Luther talar om erfarenheter som bygger på och subsidiärt följer av tron på Guds ord, som den fasta grunden” (s 252).

Detta innebär emellertid inte att Luther inte avgränsar sig mot svärmarrörelsens sk inre ljus. ”I Schmalkaldiska artiklarna år 1537 samlar Luther sina invändningar mot all spiritualism, inklusive den påven i sak företräder. Det grundläggande felet bland spiritualisterna alla kategorier är att de lämnar det yttre Ordet och baserar sitt tänkande på ett inre ljus. Innan de blir lärjungar vill de vara doktorer. Utan att äga klara stöd i Skriften är de ändå helt säkra på att äga den sanning, där allt ju ska vara andligt. Då kan enligt Luther den verkliga sanningen och Kristi Ande icke vara på färde. Spiritualisterna är förhårdade pratmakare, som menar att Andens tal kommer före det yttre Ordet” (s 257).

Denna del av boken avslutas med ett längre kapitel om hur Luther betonar Skriften som högsta norm för kyrkans, biskopars och påvens läror. I unionsförsöken mellan den romersk-katolska kyrkan och den evangelisk-lutherska slår Luther vakt om Skriftens sanning, om vilken han inte vill veta av någon kompromiss. Han distingerar sig i dessa unionsförsök med vad kärleken gör och vad tron måste fasthålla. Vad gäller kärleken vill han inte spara någon möda för att nå enighet. Men när det gäller läran och Guds Ord, då vill han inte lyssna på talet om jämkningar (s 275).

Del 3 behandlar Luthers arbete med Bibelns texter och deras tolkning. I inledningen riktar Öberg uppmärksamheten åt vissa forskares överdrivna betoning av Luthers problem med vissa böcker och enskilda

texter i kanon. ”Dessa ger åt Luthers kritiska anmärkningar en allt för stor betydelse och får ej fram hans grundläggande förtroende för Bibelns ord.

Man gör reformatorns brottning med Bibelns problem till en brygga in i 1900-talets upprivna bibelprincip och teori om evangeliet som en kanon i kanon” (s 297). Luther säger i företalet till GT att GT, samtidigt som det är en lagbok där Moses styr och tuktar sitt folk, ger många löften om en Frälsare som Gud ska sända. Luther liknar GT vid bindlarna och krubban där Kristus ligger. I modern teologi vill man helst isolera GT som en religionshistorisk urkund och har inte givit någon tolkningsmöjlighet till NT. Man talar om ett ”förkristligande” av GT. Öberg påpekar att Luther ingalunda är anhängare av en sådan syn (s 305). Luther gjorde klar skillnad på GT:s apokryfer och dess kanon. Han brottades med frågan om Esters bok men placerar den på sedvanlig plats i GT:s kanon och inte bland apokryferna.

När Luther kommer till Mose ord i 5 Mos 32:2 f om att hans lära är som ett regn och flytande vatten för att lovprisa Herren, kommenterar han det genom att tala om att hela GT och också NT flyter ur det som Moses har skrivit. Man ser här hur reformatorn tolkar Bibelns ord ut från GT och NT som en helhet och enhet, främst i Kristus och tron (s 308).

När Luther kommer till frågan om NT:s kanon får han problem med främst Jakobs brev. Ett ofta anfört uttalande av Luther gäller just Jakobs brev. Den allvarliga anmärkningen mot Jakobs brev är, att Kristi död och uppståndelse samt Kristi Ande och ämbete icke förs fram med kraft. Brevet nämner Kristus någon gång men beskriver mest en allmän tro på Gud. Därmed faller det inför kriteriet på det sant apostoliska, d v s att över allt annat predika, driva och lära Kristus. I detta sammanhang säger Luther något som ofta anförts mot hans syn på detta brev. 'Was Christum nicht leret, das is nicht Apostolisch, wenss gleych Petrus odder Paulus leret, Widderumb, was Christum predigt, das ist Apostolisch, ..' d v s att en sann apostolisk skrift måste driva och framhålla Kristi person och verk (s 321). Öberg anmärker att Luther också upp i åren fortsätter med sin kritik mot brevet, främst med tanke på en oklarhet beträffande Kristus och rättfärdiggörelsen genom tron. Men Luther vill inte utmönstra episteln ur kanon. Han försöker efter bästa förmåga tolka brevet i

harmoni med den heliga Skrift, särskilt NT:s lära om Kristus och trons rättfärdighet. ”... Alla Skriftens ord har giltighet, men de måste tolkas och förstås så att de inte kommer i konflikt med Bibelns centrum om Kristus och tron” (s 322). Och kapitlet avslutas med följande kommentar: ”Det fanns en del problem i själva Skriften om man tog texternas ordalydelse på allvar och icke blundade. Men dessa problem fick icke bli det viktiga i studiet av Bibeln” (s 334).

När det gäller exeges och tolkning måste den följa den verbala texten. Detta innebar att Luther kraftigt betonade vikten av studier i grundspråken. ”Med Luthers betoning av Skriftens historisk-grammatiska och konkreta ordalydelse blir kunskaperna i Bibelns språk och utsagornas innebörd ett avgörande kriterium på alla äkta tolkare. I *Praelectiones in prophetas minores* 1524 f säger han, att den som tolkar Bibeln måste kunna arbeta med grundspråken, men göra detta under ödmjukhet. Längre fram erkänner han, att Bibeln har svåra texter, vars knutar upplöses genom språkfärdighet och Jesu klara undervisning” (s 372). När Luther själv översatte Bibelns texter var han angelägen om att det skulle göras så att varje läsare förstod vad han läste. ”Det är då viktigt att lyssna till, hur modern i hemmet, barn på gatan och folk på marknaden uttrycker sig. Översättaren måste försöka genomleva det som texternas personer är med om. Han/hon måste vara språklärd, flitig och trogen samt äga ett fromt beprövat hjärta. En falsk kristen eller en svärmeande kan inte översätta trovärdigt. ... En adekvat översättning måste vila på insikt i ordens betydelse, förståelse för textens figurer och detta att man förstått ärendet och saken i aktuell text ” (s 380).

Vi ska avsluta vår genomgång med några citat ur det värdefulla kapitlet om Luthers syn på lag och evangelium. Hos Luther är lagens uppgift nära förbunden med frågan om frälsningen. Denna andliga uppgift kallar Luther för den förnämsta hos lagen, *officium proprium legis*. Här använder Gud lagen för att uppenbara synden och driva människan till att söka Guds nåd (s 455). Nu är lagen något helt annat än evangelium, men lagen är fortfarande Guds ord och uttryck för hans vilja. Lagen ställer krav och dömer människan. Därför kallar Luther lagens verk för Guds främmande verk, *opus alienum Dei*. Därför måste lagens verk skiljas från evangeliets; de får inte blandas samman. De båda blocken, Kristus och nåden, lagen och lagens rättfärdighet – gåvan och kravet – kan

enligt Luther inte förenas (s 458). Både lag och evangelium ska predikas i församlingen. Luther får frågan om endast evangelium ska predikas i församlingen. Den som företräder en sådan purevangelisk ståndpunkt misstas sig grovt, menar Luther. Tillsammans med Bugenhagen, Melancthon, Beyer och Becker signerar han ett utlåtande att både lag och evangelium ska förkunnas i församlingen. *Dekalogen måste därför predikas ofta och så att både lagens krav och Guds dom över synden blir kända. Härtill skall sedan fogas det allra viktigaste: predikan om syndernas förlåtelse för Kristi skull, som hos de ångrande skapar en tro buren av frid och glädje*” (s 461).

”Lagens andliga ämbete slår sönder sofisternas och alla människors ingrodna tillit till lagen samt deras förtröstan på egna gärningar och fromhet. Lagens egentliga ämbete är att som på Sinai berg under blixtar och dunder krossa tron på egen rättfärdighet och egna meriterande gärningar” (s 464). Som en sammanfattning av avdelningen om lag och evangelium säger Öberg att han vill visa hur Luther mer än den tidigare traditionen understrukt skillnaden mellan lag och evangelium. Både lag och evangelium ska förkunnas och öppet läras i församlingen, det betonar Luther i synnerhet mot antinomerna och annan sorglöshet. Det har han bekräftat med många bibelord. Guds största gåva enligt Skriften är evangeliet om Guds nåd och Kristi frälsargärning. Bara genom detta evangelium får man del i rättfärdigheten från Gud och frälsning utan egna gärningar (s 473).

I sin avslutning ber Öberg sina läsare bedöma hans arbete, han tycker sig ha nått vägs ände med sitt verk. Vi instämmer och kan inte annat än visa vår uppskattning för detta gedigna verk. Vi är tacksamma för att det blev gjort. Här finns nu en källa till stimulans och fortsatt studium i Luthers väldiga produktion av skrifter och tal. Vi hoppas att detta ska leda till att fler blir intresserade av reformatorns sätt att hantera Bibeln och den Heliga Skrift. Vår bön till Gud är att det ska leda till att fler blir inspirerade av den djärvhets och mod som var så betecknande för vår lärofader och reformator. Då har Öbergs arbete verkligen nått vägs ände och givit impulser till studiet av Luthers arbeten och, vilket Luther själv skulle ha uppskattat, i synnerhet studiet av den Heliga Skrift, den Skrift som var hans föremål i hans kamp för tron och trons rättfärdighet.

AS

Utblick över samtiden

Nya Väktaren

har upphört att komma ut som en egen tidning. Fr o m i år utgör den en bilaga till *Kyrka och Folk*. I nr 22/2003 var det första exemplaret av denna bilaga införd. Redaktören för *Kyrka och Folk* Fredrik Sidenvall skriver med anledning av denna händelse: ”95 årgångar har Nya Väktaren utkommit med och så utfört en kallelse i Svenska kyrkan att vara väktare på Sions murar. ... Vi vill låta Nya Väktaren få fortsätta sitt uppbyggande och värjande verk i den svenska kyrkan, behovet av det har knappast minskat. Nya Väktaren skall nu utkomma som en teologisk fördjupningsbilaga.”

Det är bra, för det behövs ”nya väktare”. De gamla har inte varit särskilt framgångsrika. I detta första nummer som bilaga är en intressant artikel införd, *Bekännelseskriterierna och Kyrkans mission*. Den är skriven av dr Robert D Preus, som var en av de ledande lutherska teologerna under 1900-talet i USA.

Preus konstaterar att detta ämne, kyrkans mission, inte behandlas specifikt i Bekännelseskriterierna i den bemärkelse som vi oftast använder uttrycket mission i. Istället vill han omformulera ämnet till frågorna *Vad är kyrkans uppdrag?* och *Vad är hennes verksamhet?* Då blir det genast lite enklare att förstå formuleringarna i Bekännelseskriteriernas olika artiklar. Preus sammanfattar svaren på frågorna genom att säga: A) *Kyrkan är en förkunnande kyrka* och B) *Kyrkan är en tjänande kyrka*. Genom dessa två svar skapar han en gedigen förståelse av kyrkans mission. Dessa svar visar också på den definitiva skillnaden mellan den reformerade kyrkan och den romersk-katolska. Den senare hade förvandlats till en kyrka som styrde och ställde över andligt och världsligt med en påve som formulerade läror som tvingade människor till underkastelse; han skulle anses som ofelbar och Kristi ställföreträdare på jorden.

I denna artikel får läsaren möta en genomgång av Bekännelseskriteriernas lära om gemenskap, ämbete och evangelium. Vårt intresse koncentrerar sig här kring frågan om ämbetet. Preus går igenom den ofta omdiskuterade femte artikeln i Augsburgska bekännelsen om ämbetet, som lyder: ”För att vi ska få denna tro, har evangelieförkunnelsens och

sakramentsförvaltningens ämbete inrättats. Ty genom Ordet och sakramenten såsom genom medel skänkes den Helige Ande, vilken hos dem som höra evangelium, frambringa tron, var och när det behagar Gud.” (Svenska kyrkans bekännelseskriter =SKB, s 58).

Preus fortsätter: ”Notera att i det här stycket så nämns inte prästämbetet. Inget sägs om människor, om titlar och ställningar. Det talas snarare om en aktivitet. Detta är medlen genom vilka tron skapas och får näring, medlen genom vilka kyrkan föds och närs. Och på så sätt blir denna tjänst kyrkans väsentliga verk. Notera vilken framträdande plats Melanchthon ger denna tjänst. Artikeln om ordets ämbete kommer direkt efter hans framställning om Kristi verk och rättfärdiggörelsen genom tron, och den kommer före artiklarna om den nya lydningen och kyrkan (artiklarna VI-VIII), för där kan inte bli någon lydning eller någon kyrka utan detta ämbete.

Det är viktigt att lägga märke till ämbetets funktionella, icke-institutionella natur. ... De lutherska bekännelseskriterierna ser ämbetet som hela kyrkans verksamhet i kontrast mot ett levitiskt ämbete som fortfarande dominerar den hierarkiska uppfattningen i den romerska kyrkan (Om påvens makt och överhöghet, SKB, s 344 f). Denna funktionella syn på ämbetet löser upp all rangordning (SKB, s 344). Vad är då pastorns ämbete? Han är helt enkelt kyrkans offentliga tjänare, rätteligen kallad att lära och predika offentligt och utdela sakramenten (Augsburgska bekännelsen XIV, SKB, s 61). Pastorn gör inget som inte kyrkan är befullmäktigad att göra”.

Avslutningen på artikeln under rubriken Ämbetet lyder: ”Nådens och frälsningens medel, förkunnelsen av evangelium och utdelandet av sakramenten: det är genom denna makt som Kristi Ande skapar kyrkan, dessa är kännetecknen som visar var kyrkan är och som enar kyrkan, och det är denna tjänst som sysselsätter kyrkan i hennes mission. Och det är till att predika evangelium och förvalta sakramenten som en pastor kallas”.

Läran om ämbetet är troligen den mest omdiskuterade och missförstådda läran, inte minst i vår egen tid. Tradition och om man är hög- eller lågkyrklig betyder ofta långt mer i den debatten än både Skriften och bekännelsen. Därför märks en fläkt av friskhet i Preus' inlägg. Vi rekommenderar den till fördjupat studium. Detta inlägg kan mycket väl utgöra samtalsunderlag i ämbetsfrågan. Vi hoppas nu att denna artikel

får vara en vägvisare för kommande nummer av *Nya Vaktaren*, och att Bekännelseskrifterna behåller den framskjutna roll som de fått i detta nummer. Tänk om denna anda får genomsyra innehållet och låta läsaren få del av den sunda, lutherska läran som visar till Skriften och bort från en tradition som lett så fel. När Skriften får leda kyrkans undervisning och förkunnelse skapas också den sanna gemenskapen. Vi tycker att det var ett bra initiativ att låta artikeln ingå som bilaga i *KoF* så att flera läsare får ta del av innehållet. ”De lutherska bekännelserna beskriver kyrkan som de heligas eller troendes gemenskap i vilken evangelium rent förkunnas och sakramenten utdelas rätt (*SKB*, s 59)”.

”Missionsprovinsen bildas den 6 september”

Kyrka och Folk 22/2003 meddelar att en missionsprovins bildas den 6 september. En stödförening för denna provins bildades den 17 maj i år. Eftersom Svenska kyrkans biskopsmöte meddelat att en förändring av kyrkoordningens behörighetsregler för innehav av ämbetet inte är aktuell, tvingas man nu till denna åtgärd. Missionsprovinsen ska vid sitt bildande nominera kandidater till missionsbiskopar som redan i början av nästa år ska viga präster för tjänst inom Svenska kyrkan. ”Missionsprovinsen ansluter sig till 1686 års kyrkolag: ’Missionsprovinsens lära, tro och bekännelse är grundad i Guds ord såsom det är oss givet i Gamla och Nya testamentets profetiska och apostoliska skrifter, och sammanfattad i den apostoliska, den nicenska och den athanasianska trosbekännelsen, samt i den oförändrade augsburgska bekännelsen av år 1530, bejakad och erkänd i Uppsala mötes beslut 1593, samt förklarad i Konkordieboken”.

Enligt referatet var det stor enighet bland de församlade kring beslutet. Att nöden nu tvingat fram denna situation är tydligt. Tillståndet inom Svenska kyrkan är nu sådant att man undrar om något alls kan räddas. Missionsprovinsen är ett räddningsförsök. Vi kan bara önska att den höga bekännelsen till Konkordieboken inte bara blir ord på papper utan verklig bekännelse. Vad som i detta samband kan synas bekymmersamt är den lilla hänvisningen i stödföreningens grunddokument till det s k Linköpingsmötets ’Grund och gränser I-III’. Anledningen till omnämmandet av detta dokument skulle vara att visa på enigheten mellan olika traditioner i Svenska kyrkan. Det hade varit önskvärt att

den enigheten visat sig i en anslutning till Konkordieboken. Utan att äga större insyn i Linköpingsdokumentet, är det lätt att tänka sig att det kom med av andra skäl än för klarhetens skull.

Den ovan sagda tanken inställer sig därför att biskop em Gärtner var en av initiativtagarna till Linköpingsmötet. Han är också en av ledamöterna i arbetsgruppen som samtalar med ärkebiskop KG Hammar om ämbetsfrågan inom Svenska kyrkan, enligt *Kyrkans Tidning (KT)* 23/2003. Gärtner, kyrkoherden teol dr K Petersson samt teol kand B Simonsson är de som vill förändra den nuvarande ordningen med vig-ningsstopp för kvinnoprästmotståndare. I samtalen med ärkebiskopen har man enats om vissa punkter, som nu ska utgöra grundlag för vidare samtal ute i församlingarna. Dessa punkter kan utgöra en fingervisning om vad det kommer att handla om. Enligt *KT* är det sjutton punkter i frågeform som man lämnar ut till de olika samtalsgrupperna för vidare diskussion. Det kan påpekas att inte en enda fråga tar sin utgångspunkt i Bibeln eller den apostoliska undervisningen. Och det betonas särskilt att det inte är fråga om en förhandlingssituation, utan endast samtal mellan människor med olika uppfattningar. Den uppmärksamme läsaren ställer då frågan: Hur kan Gärtner sammanfatta ”grund och gränser” i Linköping men inte låta det dokumentet komma till tals här? Är samtalen med Hammar så viktiga i sammanhanget att grund och gränser förlorat sin betydelse?

”Hammar bjuder in med armbågen”

I 31-32/2003 av *Kyrkans Tidning (KT)* berättas under rubriken ”Hammar bjuder in med armbågen” att den lettiske ärkebiskopen Janis Vanags inbjuds till biskopsvigning i Uppsala, med förbehåll. Hammar ska viga två biskopar i augusti, nämligen L Koskinen och C A Aurelius, och då är biskop Vanags inbjuden, men med förbehållet att han inte viger någon biskop för den svenska Missionsprovinsen. Ärkebiskopen Hammar skriver till sin lettiske kollega: ”Det skulle givetvis allvarligt skada våra relationer. Om du accepterar denna inbjudan tar jag det som en stark signal om att det inte ligger någon som helst sanning i dessa rykten”. När *KT* talade med biskop Vanags om dessa rykten svarade han: ”Jag ser det som teologiskt omöjligt att jag skulle viga eller ordinera någon för tjänst i en annan kyrka eller i ett annat stift”.

Han hänvisar till att han inte vill splittra någon kyrka, men säger sig ha förståelse för dem som har en annan ståndpunkt i ämbetsfrågan än den officiella inom Svenska kyrkan. Han betonar också att det inte är de som har en apostolisk ämbetssyn som behöver förklara sig. Han säger: ”Det är de som avviker från en apostolisk syn som ska förklara sig”. Ja, det var ju en nyhet för Svenska kyrkans ärkebiskop att fundera på. Det var på Lutherska Världsförbundets generalförsamlings möte i Winnipeg Vanags samtalade med *KT*:s utsända och skickade med denna hemläxa till Svenska kyrkans ledning.

Av Hammars brev framgår klart att Missionsprovinsen besvärar för honom. Nu ska väl kyrkoledningen göra allt för att tysta ner tumultet kring frågan. Istället för att ta det radikala greppet och avlägsna de treds-kande inom samfundet väljer man ”samförståndet” och den tysta diplomatin som visats sig framgångsrik så många gånger tidigare. Om Missionsprovinsen räknat med Vanags hjälp vid vinning är inte känt. I så fall får den se sig om efter någon annan. Vi hoppas att det är rykten utan grund. Varför måste man ha hjälp av en biskop som trots allt är så splittrad i sin bekännelse som Vanags? Ser sig verkligen Missionsprovinsen vara i behov av hjälp från sådant håll? Skulle då Guds kyrka på jorden vara beroende av biskopar med tvivelaktig bekännelse? Säger inte Herren till sina lärjungar, att det är de som ska gå ut och förkunna hans evangelium? Historiskt sett har ärkebiskopar ofta varit ett hinder i den tjänsten.

AS

Hjälp oss att sprida tidskriften *Biblicum*!

Välkommen att beställa gratis provexemplar
till vänner och bekanta!

Stöd Biblicums teologiutbildning

- En teologisk utbildning som är fast grundad i den heliga Skrift och den lutherska bekännelsen
- Vid en skola där Bibeln fortfarande betraktas som Guds ofelbara ord och högsta auktoritet för lära och liv

Herren förmanar sin kyrka genom aposteln Paulus:

”Det som du har hört av mig inför många vittnen skall du anförtro åt pålitliga människor, som i sin tur skall bli utrustade att undervisa andra” (2 Tim 2:2).

För att förbereda pastorer som trofast förkunnar och undervisar i Guds ords sanningar, har Stiftelsen Biblicum startat en pastorsutbildning på heltid i samarbete med Lutherska Bekännelsekyrkan. Syftet med utbildningen är att utrusta Guds kyrka med pastorer som ”rätt delar sanningens ord” (2 Tim 2:15) och förkunnar hela Guds rådslut i lag och evangelium.

Undervisningen bedrivs vid Biblicums institution i Ljungby och hålls av professorer och lärare från bekännelseetrogna skolor inom LBKs systerkyrkor förutom av några av LBKs egna pastorer.

Var med och ge ditt stöd till denna stora uppgift!

***Sänd din gåva till Stiftelsen Biblicum,
postgiro 15 23 35-6.***

Vädjan om hjälp

■ Vi vädjar till alla som förstår värdet av ett fritt bibelforskningscentrum för information och forskning att ekonomiskt stödja Stiftelsen Biblicum. Utan trogna understödjare kan Biblicum inte fullfölja sin viktiga uppgift.

Bankgiro Sverige 251-4701
Postgiro Sverige 15 23 35-6
Bankgiro Norge 7877.08.15400
Sampa Bank Finland 800017-70843747

■ Hjälp oss att sprida våra böcker och småskrifter! Inte minst studerande och lärare behöver en saklig information om Bibeln och bibelforskningen, som inte tar sin utgångspunkt i förlegade bibelkritiska teorier utan noggrant presenterar *biblisk tro* och *historiska fakta om Bibeln*.

■ Hjälp oss också att få flera understödjare och prenumeranter på vår tidskrift!

Stiftelsen Biblicum

Besöksadress:

Hantverkaregatan 8B, 341 36 Ljungby. Tel 0372/86303

Postadress:

Ordförande Alvar Svenson, Klasgatan 10, 340 14 Lagan
Tel 0372/30857. E-mail: alvar.svenson@swipnet.se

Tidskriftens expedition:

Ingvar Adriansson, Släntvägen 10, 331 35 Värnamo
Tel 0370/18217. E-mail: in.adriansson@telia.com

Kontakt i Norge:

Egil Edvardsen, Solåsvn. 20, 4330 Ålgård
Tel 51617540. E-mail: egil.edvardsen@luthersk-kirke.no